

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Білоцерківський національний аграрний університет
Освітня програма	37436 Менеджмент
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	073 Менеджмент

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Білоцерківський національний аграрний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	37436
Назва ОП	Менеджмент
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Строкович Ганна Віталіївна, Лопушинська Олена В`ячеславівна, Величко Олександр Петрович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	12.07.2021 р. – 14.07.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/acreditacia/073/vidom_sa_moocin_073.pdf
Програма візиту експертної групи	https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/acreditacia/073/prog_vizitu_073.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Ліцензування підготовки PhD у БНАУ за спеціальністю 073 «Менеджмент» відбулося згідно Наказу МОН України № 816 від 08.07.2016 р. Освітньо-наукова програма «Менеджмент» функціонує в одному з найдавніших та провідних аграрних ЗВО України, який з часів відновлення незалежності країни започаткував також і навчання фахівців у сфері економічних наук. До того ж вже майже 20 років у БНАУ успішно здійснюється підготовка кадрів вищої кваліфікації за науковими спеціальностями 08.00.03 та 08.00.04, які за Таблицею відповідності 2015 р. безпосередньо корелюють зі спеціальністю 073 «Менеджмент». Протягом короткого часу в університеті склалися відомі педагогічні та наукові школи в галузі аграрного менеджменту. Сьогодні корпоративна культура БНАУ розвивається на засадах інноваційності, довіри, підтримки та співробітництва. Особливістю організації процесу менеджменту якості на програмі PhD є те, що поряд з адміністративною системою паралельно функціонує модель академічного управління. Зокрема, вона представлена групою зі змісту та якості освіти економічного факультету, а також академічною радою з підготовки докторів філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент». Усе це позитивно впливає на формування майбутніх лідерів-фахівців з аграрного менеджменту, а також викладачів, дослідників та інноваторів для галузі управління та адміністрування. Викладене свідчить про сприятливі передумови для розвитку належної культури якості на освітньо-науковій програмі «Менеджмент». За результатами експертизи, експертна група констатує загальну відповідність програми для формування майбутніх докторів філософії (PhD) з менеджменту вимогам Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, таких процесів: формування власної структури та змісту ОНП; проектування цілей ОНП; формування доступу до ОНП та визнання результатів навчання; організація навчання і викладання за ОНП; контроль знань, оцінювання здобувачів вищої освіти та дотримання академічної доброчесності; забезпечення ОНП людськими ресурсами; формування матеріально-технічної бази і освітнього середовища; рівня організації і впровадження системи внутрішнього забезпечення якості програми; створення прозорих та публічних процедур для якісного функціонування ОНП; навчання через дослідження. Програма відповідає сучасним тенденціям розвитку спеціальності та потребам ринку праці. Усі зазначені у звіті недоліки не є суттєвими, бо жоден з них не позначився на набутті компетентностей здобувачами вищої освіти та критично не ускладнив процес якісного отримання освітніх послуг. Крім того, консультаційне оцінювання ОНП «Менеджмент» також засвідчило існування резервів для удосконалення, як самої програми, так і процесу її реалізації, за критеріями, що наразі мають загальну відповідність. І хоча усі недоліки не є критичними, але їх належне врахування дозволить покращити можливості та перспективи функціонування цієї освітньо-наукової програми у майбутньому.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Наявність серед рецензентів ОНП іноземних експертів у сфері аграрного менеджменту. Відображення у ОНП регіонального контексту унаслідок активної співпраці зі стейкголдерами щодо розробки Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 рр. Програма містить різні шляхи вибору дисциплін: група вибіркового ОК для цієї ОНП, а також дисципліни за вибором аспіранта із іншої ОНП. Сприятливі умови для формування соціальних та універсальних навичок (ФК1 «Academic Writing» та ФК2 «Прикладна бібліометрія»). У всіх РПНД наведено чіткий розподіл балів за видами робіт, а також методику розрахунку підсумкового балу. У ЗВО детально описано процес розгляду звернень здобувачів щодо оцінювання на усіх рівнях контролю знань. У внутрішніх документах БНАУ чітко деталізовано різновиди: академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, обману та необ'єктивного оцінювання. ЗВО пройшов наукову атестацію МОН України за напрямом «Суспільні науки» (рівень «В»), що розглядається НА як один з індикаторів наявності критичної маси дослідників, що працюють у одному напрямі наукового пошуку. Форми та методи навчання і викладання в цілому сприяють досягненню заявлених у ОП цілей та ПРН, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Викладачі активно використовують сучасні інформаційні технології та впроваджують інноваційні методи навчання. Всі учасники освітнього процесу мають доступ до силабусів з навчальних дисциплін за ОНП «Менеджмент». Встановлено відповідність викладачів ОП академічній кваліфікації з тих ОК, які вони викладають на ОП. Роботодавці беруть участь в організації та реалізації освітнього процесу. БНАУ має налагоджену систему професійного розвитку викладачів через співпрацю з іншими організаціями в Україні та міжнародними партнерами, залучає та стимулює до участі НПП у науково-дослідній роботі, ін. Здійснюється матеріальне та нематеріальне стимулювання викладачів до розвитку викладацької майстерності, проводяться опитування НПП. Реальне залучення НПП, здобувачів та роботодавців до процесу перегляду ОП. Залучення органів студентського самоврядування до роботи відділу забезпечення якості освіти. Правила прийому на навчання є чіткими, зрозумілими, не містять дискримінаційних положень, щорічно оновлюються та вчасно оприлюднюються на веб-сайті. Програма вступних випробувань враховує особливості ОНП та дозволяє оцінити фахові компетенції абітурієнта. Закладом визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів формального та неформального навчання, розроблена відповідна нормативна база. Процедури та правила, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, викладено у вільному доступі на офіційному сайті БНАУ, є зрозумілими всім учасникам освітнього процесу. Матеріально-технічна база закладу знаходиться в задовільному стані і сприяє досягненню визначених цілей і ПРН даної ОП. В університеті визначені чіткі процедури і правила щодо питань виявлення і боротьби з корупцією.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Кореляція між місією ЗВО та метою ОНП «Менеджмент» є неповною, оскільки в останній не відображено орієнтацію на підготовку фахівців для сфери сільськогосподарської освіти і науки, а також агробізнесу. Можливість вибору освітніх компонентів із загальноуніверситетського каталогу елективних ОК, яка передбачена Положенням про вибіркові навчальні дисципліни, не відображена у ОНП «Менеджмент». Структурно-логічна схема не відображає міжпредметні зв'язки, що ускладнює чітке виявлення пререквізитів та постреквізитів серед ОК при формуванні силабусів та/або РПНД. Кореляція між компетентностями та ПРН програми є неповною у контексті використання академічної української мови у професійній діяльності та дослідженнях. Згідно внутрішніх документів ЗВО, порушення принципів академічної доброчесності НПП не є підставою для позбавлення права наукового керівництва аспірантами. Зважаючи на особливості підготовки здобувачів на третьому рівні вищої освіти (8-й рівень НРК), рекомендовано більше використовувати форми колегіального оцінювання (peer-assessment) результатів навчання. Для наукових керівників актуальним є збільшення рейтингових (багатоцитованих) публікацій у авторитетних наукометричних базах. Наявність поодинокого випадку участі аспіранту у науково-дослідних темах. Відсутність відкритої інформації про спеціальне програмне забезпечення та галузеві бази даних для досягнення навчальних цілей ПРН та проведення наукових досліджень. Наявна низка публікаційна активність окремих викладачів у контексті дисциплін, які вони викладають за ОНП. У міжнародній науковій діяльності беруть участь лише окремі викладачі. Серед визначених ЗВО потенційних роботодавців відсутні суб'єкти, які орієнтовані саме на дослідницькі компетентності випускників ОНП «Менеджмент» (НДІ, дослідницькі центри тощо). Проведення аналізу результатів опитування аспірантів здійснюється лише в цілому, а не за кожною ОП окремо, що не сприяє глибокій ідентифікації проблем якості ОНП «Менеджмент» та ухваленню цілеорієнтованих рішень щодо її поліпшення. Програма вступного фахового випробування не містить чіткої структури екзаменаційного білету та критеріїв оцінювання кожного з завдань. На сайті відсутня інформація щодо внесених стейкхолдерами пропозицій до проекту ОНП. Відсутність чітких норм і правил щодо процедур вирішення конфліктів, пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією, булінгом. Навчальні корпуси та гуртожитки всередині лише частково обладнані для маломобільних здобувачів. З метою інформування стейкхолдерів щодо потенційних змін у освітньому процесі доцільно оприлюднювати на сайті ЗВО уніфіковану таблицю із пропозиціями та зауваженнями після обговорення проекту ОНП.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Загальна мета освітньо-наукової програми «Менеджмент» визначена чітко. Вона орієнтована на підготовку висококваліфікованих фахівців ступеня доктора філософії в галузі управління та адміністрування за спеціальністю 073 «Менеджмент» із високим рівнем теоретичних знань, практичних вмінь і навичок, інших компетентностей, які формують критичне мислення існуючих і генерування нових знань на основі системного підходу та знань в області менеджменту щодо досягнення сталого та інноваційно-орієнтованого розвитку економічних систем, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, що забезпечує успішне проведення власного наукового дослідження, генерування наукових розробок у практичну діяльність, інтегруванню у міжнародне академічне середовище, формування лідерських якостей дослідника та його спроможності до саморозвитку. Але таке формулювання мети має доволі загальний характер і відображає аналогічні цілі багатьох програм PhD із суміжних галузей знань. При цьому мета у Відомостях СО та в ОНП «Менеджмент» (2020 р.) не є ідентичними. Основним фокусом ОНП є економічні відносини в сфері аграрного сектору економіки та його галузях: сільське господарство, харчова та переробна промисловість, оптова та роздрібна торгівля продовольством та сільськогосподарською продукцією, обслуговування підприємств та організацій, виробнича та соціальна інфраструктура, розвиток сільських територій. Фокус програми повністю узгоджується із місією ЗВО «Підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців нового покоління для сталого розвитку сфери аграрного виробництва шляхом надання освітніх послуг відмінної якості, дотримання високих стандартів у викладанні, науковій і професійній діяльності» (<http://surl.li/xbut>). Натомість, кореляція між місією ЗВО та метою ОНП «Менеджмент» є частковою, оскільки в останній не відображено орієнтацію на підготовку фахівців для сфери агробізнесу. При цьому мета ОНП валідна зі стратегічними цілями та завданнями, які визначені у Стратегії розвитку БНАУ до 2025 р. (<http://surl.li/tryo>). Зокрема, й у частині відповідності стратегічним пріоритетам: 1) практико-орієнтована освітня діяльність, що відповідає європейським стандартам якості; 2) прагматизація науково-дослідної діяльності з метою перетворення наукових розробок у джерело доходів університету; 3) інтернаціоналізація діяльності університету; 4) сучасна інфраструктура, комфортні умови діяльності для студентів і працівників. Так само мета ОНП загалом відповідає стратегічній візії університету (<http://surl.li/xbut>), що визначає БНАУ як провідний національний аграрний навчально-науковий центр з розвинутою інфраструктурою, який органічно інтегрований у європейський освітній та науковий простір, здійснює підготовку конкурентоспроможних, інноваційно орієнтованих фахівців.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Цілі ОНП та ПРН загалом визначаються із урахуванням позицій та потреб різних стейкхолдерів. Це підтвердило інтерв'ювання ЕГ аспірантів, потенційних роботодавців та академічного персоналу. Згідно Положення про освітні програми в БНАУ (<https://cutt.ly/anVNul9>), усі аспіранти можуть висловлювати власну позицію стосовно цілей, ПРН та ОК, а також долучатися до оновлення та моніторингу ОНП. До того ж здобувачі мають можливість входити до складу різних рад та груп, які впливають на формування змісту освіти (Положення про групи зі змісту якості в БНАУ - <https://cutt.ly/UnVB6rc>). Зокрема, до складу такої групи входить аспірант ОНП «Менеджмент» Р.Л. Бачинський. У 2021 р. здобувачі ОНП залучалися до опитувань щодо якості освітнього процесу (<http://surl.li/pmsw>). Але Аналітичний звіт про результати таких опитувань не містить інформації про пропозиції щодо поліпшення змісту ОНП (<http://surl.li/verb>). Однак на зустрічі з ЕГ аспірант Р.Л. Бачинський підтвердив, що курс «Academic Writing» включено до освітнього процесу на підставі його рекомендації. Пропозиції здобувачів переважно надаються та враховуються при формуванні вибіркового ОК (за напрямом наукового пошуку аспіранта), соціальних навичок, а також наукової складової ОНП (вибір теми дослідження). Тому залучення здобувачів до формування ПРН програми потребує активізації. Потенційними роботодавцями ОНП розглядаються БНАУ, інші ЗВО, НДІ, аналітичні центри, державні організації та суб'єкти агробізнесу. Їх представники входять до складу ради роботодавців (<https://cutt.ly/SnV9tkm>), групи зі змісту та якості освіти, а також Академічної ради з підготовки PhD. На запит ЕГ було надано протоколи засідання Ради роботодавців (№ 2 від 30.12.2019 р.), проектної групи (№ 1 від 17.11.2019 р., № 2 від 30.01.2020 р. та № 3 від 15.04.2020 р.) та Академічної ради (№ 1 від 19.12.2019 р. та № 3 від 23.04.2020 р.), які підтверджують участь роботодавців у формуванні рекомендацій щодо розширення переліку вибіркового ОК зі спеціальності. На зустрічі також було засвідчено, що зворотній зв'язок відбувається і через участь в роботі спецрад, спільні проекти, Ярмарки вакансій тощо. Серед рецензентів-стейкхолдерів є представники одночасно роботодавців та академічної спільноти: Словацький с.-г. університет в Нітрі, ХНЕУ ім. С. Кузнеця та НААН. Також рецензентом ОНП є Узинська міська рада. Згідно внутрішніх процедур ЗВО (<https://cutt.ly/zc4Z3sh>, <https://cutt.ly/qc4Z797>) академічна спільнота може долучатися до формування змісту ОНП. Це було підтверджено і на зустрічі з академічним персоналом. Зокрема, позицію академічної спільноти враховано при формуванні ПРН6. Завдяки співпраці БНАУ з Київською обласною радою введено ОК «Менеджмент інноваційного проекту» та уточнено ПРН8. Між тим у Відомостях СО зазначено, що унаслідок співпраці за проектом Erasmus+ (UniClaD) (<http://uniclad.net/node/23>) ухвалено рішення про доцільність розробки ОК «Інноваційне підприємництво в агросфері», але поки така ОК відсутня у ОНП 2020 р. та її проекті на 2021 р.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Визначення цілей та опису ПРН програми загалом відбувається із урахуванням особливостей розвитку сучасного менеджменту як сфери академічної і професійної діяльності. Аспіранти-випускники, роботодавці, представники академічної спільноти, фахівці державної служби є одним з ключових джерел інформації про ринок праці для ОНП «Менеджмент». До того ж беруться до уваги аналітичні огляди та інформація Державного центру зайнятості в Київській області (<http://surl.li/ybut>). Таким чином, тенденції розвитку спеціальності та ринку праці у сфері менеджменту вивчаються в ЗВО на основі постійного моніторингу. Це підтримується і через періодичне проведення спільних заходів із потенційними роботодавцями. Стан проблеми досліджується у наукових працях членів проектної групи та академічної ради, а також під час академічної мобільності та міжнародної співпраці із партнерами. Отримані результати моніторингу та досліджень використовувалися при формуванні у компетентностях (ЗК - 1, 3, 5; СК - 3, 5) та ПРН (1, 3, 5, 9) сучасних вимог до аспірантів-менеджерів щодо формування системного світогляду, уміння формулювати цілі і пріоритети розвитку в межах концепції сталого розвитку, креативного мислення, інноваційності, цифровізації тощо. Це дозволяє випускникові ОНП «Менеджмент» стати професійно ерудованим і затребуваним на ринку праці дослідником, викладачем чи консультантом. Галузевий контекст освітньої складової ОНП загалом орієнтований на особливості галузі знань 07 та галузі аграрної економіки. Він враховує специфіку формування знань і умінь фахівця галузі, методів та форм його навчання, регуляторні процедури у середовищі адміністративної діяльності, особливості менеджменту, й зокрема в аграрній сфері бізнесу. До того ж він відображений у низці освітніх компонентів програми («Менеджмент інноваційного проекту», «Сучасні методи та технології стратегічного менеджменту», «Концептуальні засади сталого розвитку агросфери» та ін.), а також у темах досліджень аспірантів (Осипенко Б.Р., Свиноус Н.І., Шупик С.М., Захаренко М.М. та Бачинський Р.Л.). На зустрічах підтверджено, що регіональний контекст враховується при співпраці зі стейкхолдерами Київської області (<https://cutt.ly/znVNEqo>). Їх позиції частково відображено у ПРН8, освітній (ОК «Менеджмент інноваційного проекту») та науковій (тема досліджень Довгуша Р.О.) складових ОНП. Практика побудови аналогічних вітчизняних програм бралася до уваги при викладанні сучасних теорій менеджменту (ХНЕУ ім. С. Кузнеця, - <http://surl.li/ssnj>), включені науково-дослідного семінару (КНЕУ ім. Гетьмана, - <http://surl.li/ybud>), а також факультативних курсів «Academic Writing» та «Прикладна бібліометрія» (ЗНУ - <http://surl.li/ybte>). Серед іноземних ОНП враховано контент ОК «Агропродовольче виробництво та технологічні зміни» (Університет штату Колорадо, - <https://cutt.ly/1nHoEEb>) та ОК «Сучасні теорії та практики менеджменту» (Словацький с.-г. університет, м. Нітра, - <http://surl.li/ybty>).

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

На час початку акредитаційної експертизи ОНП «Менеджмент» (23.06.2021 р.) Стандарт вищої освіти України для спеціальності 073 «Менеджмент» за третім (освітньо-науковим) рівнем був відсутній. Тому бралися до уваги чинні для цього періоду Національна рамка кваліфікацій (<http://surl.li/grhw>), а також Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (Постанова КМУ № 261 від 23.03.2016 р. зі змінами) – (<http://surl.li/rsin>). Враховано також орієнтування розробників ОНП на проєкт Стандарту вищої освіти для спеціальності 073 «Менеджмент» за третім (освітньо-науковим) рівнем, який було розглянуто та схвалено на засіданні робочої групи підкомісії зі спеціальності 073 «Менеджмент» науково-методичної комісії № 6 з бізнесу, управління та права (Протокол № 10 від 17.12.2017 р.). ЕГ дійшла висновку, що у ОНП 2020 р. ПРН загалом відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій до 8-го кваліфікаційного рівня щодо концептуальних та методологічних знань в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності. При цьому ПРН відображають чотири блоки НРК: Знання (ПРН 1, 7 і 10), Уміння (ПРН 5, 8, 11 і 12), Комунікація (ПРН 2, 3 і 6), Автономія і відповідальність (ПРН 4 і 9). Наявні ПРН реалістично забезпечують вимоги за кожним блоком. Досягнення ПРН із цих блоків чітко пов'язане із відповідними освітніми компонентами ОНП «Менеджмент». Усі програмні результати навчання формуються циклом обов'язкових освітніх компонентів загальної та професійної підготовки, а також доповнюються циклами вибіркових ОК. Крім того, ОНП включає усі складові вимог щодо компетентностей Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (<http://surl.li/rsin>). Зокрема: здобуття глибинних знань із спеціальності (СК 2, 3 і 5); оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями (ЗК 1; СК 1); 3) набуття універсальних навичок дослідника (ЗК 3, 4, 5 і 6; СК 4 і 6); здобуття мовних компетентностей (ЗК 2). При цьому на 8-му рівні НРК за блоком «Комунікація» передбачено вимогу щодо «використання академічної української мови у професійній діяльності та дослідженнях» (<http://surl.li/grhw>). І у компетентностях ОНП «Менеджмент» відображено ЗК2 «Здатність вільного володіння українською ... мовою для здійснення наукових досліджень та комунікацій, обґрунтування та відстоювання власних наукових поглядів, ... ». Натомість, у ОНП немає ПРН, які спрямовані на формування у здобувачів здатності використання української мови у освітньому та науковому середовищі. Хоча загалом є ПРН, які пов'язані з мовними компетенціями PhD. Зокрема, ПРН2 «Володіти навичками презентації результатів досліджень у національному та міжнародному просторі, в т.ч. наукових публікаціях, практично використовувати іноземну мову (усно та письмово) в науковій, інноваційній та педагогічній діяльності». Але згадування про українську мову тут відсутнє. А це означає, що у контексті мовної підготовки між компетентностями та ПРН програми немає повної кореляції.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Відповідність ОНП «Менеджмент» візії та стратегічним пріоритетам БНАУ. Наявність серед рецензентів ОНП іноземних експертів у сфері аграрного менеджменту. Врахування при проєктуванні ОНП інтересів та позицій різних стейкхолдерів. Постійний моніторинг тенденцій розвитку галузі знань 07 «Управління та адміністрування», галузі економіки «Сільське господарство», спеціальності, а також вимог ринку праці. Відображення у ПРН, а також освітній та науковій складовій програми регіонального контексту внаслідок активної співпраці зі стейкхолдерами щодо розробки Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 рр. Врахування досвіду розробки як аналогічних вітчизняних, так і іноземних ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Слабкі сторони та недоліки: Кореляція між місією ЗВО та метою ОНП «Менеджмент» є неповною, оскільки в останній не відображено орієнтацію на підготовку фахівців для сфери сільськогосподарської освіти і науки, а також агробізнесу. Низький рівень виявлення позиції здобувачів щодо формування ПРН освітньо-наукової програми. Кореляція між компетентностями та програмними результатами навчання ОНП «Менеджмент» є неповною у контексті використання академічної української мови у професійній діяльності та дослідженнях. Рекомендації: Доцільно забезпечити повну кореляцію між місією ЗВО та метою ОНП «Менеджмент». Важливо активніше виявляти та враховувати позицію аспірантів щодо формування цілей та ПРН освітньо-наукової програми. Варто забезпечити повну кореляцію між компетентностями та програмними результатами навчання ОНП «Менеджмент».

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Цілі ОНП «Менеджмент» мають загальну відповідність стратегії ЗВО. При проектуванні ОНП вивчаються і беруться до уваги інтереси та позиції різних заінтересованих сторін. Цілі програми, ПРН та/або освітні компоненти визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних ОНП. Програма загалом відповідає Національній рамці кваліфікацій та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (Постанова КМУ № 261 від 23.03.2016 р. зі змінами). Усі зазначені недоліки не є суттєвими, бо жоден з них не позначився на набутті компетентностей здобувачами вищої освіти та критично не ускладнює процес якісного отримання освітніх послуг. Це свідчить про те, що ОНП «Менеджмент» та освітня і наукова діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 1.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньої складової ОНП «Менеджмент» у кредитах ЄКТС відповідає вимогам законодавства для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Загальний обсяг освітніх компонентів ОНП 2020 р. становить 40 кредитів, що відповідає нормам Закону України «Про вищу освіту» (ст. 5, п. 6) і Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (п. 26). Термін підготовки доктора філософії за ОНП відповідає нормативним чотирьом рокам (п. 8 Порядку <http://surl.li/rsin>). Термін навчання за освітньою складовою протягом періоду існування ОНП залишався незмінним і становив два роки. В ОНП 2020 р. обсяг обов'язкових ОК становить 30 кредитів або 75 %, обсяг ОК за вибором здобувачів – 10 кредитів або 25 %. Таке співвідношення відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту» (ст. 62, п. 15). Крім того, згідно із рекомендаціями Національного агентства ОНП «Менеджмент» 2020 р. також аналізувалася у контексті відповідності обсягів навчального навантаження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (Постанова КМУ № 261 від 23.03.2016 р.) за чотирма компонентами освітньої складової ОНП, які мають забезпечити набуття відповідних компетентностей. Зокрема, за блоками обов'язкових освітніх компонентів: 1) здобуття глибинних знань із спеціальності становить 10 кредитів ЄКТС (рекомендовано не менше 12 кредитів ЄКТС); 2) оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями – 7 кредитів ЄКТС (4-6 кредитів ЄКТС); 3) набуття універсальних навичок дослідника – 6 кредитів ЄКТС (не менше 6 кредитів ЄКТС); 4) здобуття мовних компетентностей – 6 кредитів ЄКТС (6-8 кредитів). ЕГ враховувала те, що на відміну від інших рівнів вищої освіти, щодо яких забезпечення ПРН за рахунок дисциплін вільного вибору здобувача вважається суттєвим недоліком, у контексті ОП третього рівня така практика можлива, але лише стосовно ПРН, які відносяться до набуття знань у вузькій спеціалізації, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напрямку аспіранта. Відповідно, якщо ОНП шляхом обов'язкових ОК зі спеціальності не може забезпечити вузькоспеціалізовану підготовку аспіранта, то це можливо через надання доступу до вибіркового ОК. Тому із урахуванням вибіркової частини ОНП «Менеджмент» обсяг підготовки за блоком 1 є відповідним та загалом становить понад 12 рекомендованих кредитів ЄКТС. Таким чином, встановлено повну відповідність обсягів програми як вимогам чинного законодавства, так і рекомендаціям НА.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ОНП має чітку структуру та містить: профіль ОП; перелік ОК та їх логічну послідовність; форму атестації здобувачів, матрицю відповідностей програмних компетентностей компонентам ОНП; матрицю забезпечення ПРН відповідними компонентами ОНП та ін. Зміст ОНП «Менеджмент» чітко структурований за трьома блоками: I) Освітня складова (40 кредитів ЄКТС); II) Факультативні курси (по 1,5 кредити ЄКТС); III) Наукова складова (без кредитів ЄКТС). При цьому освітня складова містить дві групи ОК: 1) обов'язкові освітні компоненти; 2) вибіркові освітні компоненти. Дисципліни першої групи розподілені за циклами загальної та спеціальної (фахової) підготовки. Цикл загальної підготовки сформовано із освітніх компонентів загальнонаукової і мовної підготовки, а також універсальних навичок дослідника. Цикл спеціальної (фахової) підготовки включає навчальні дисципліни зі спеціальності «Менеджмент». Крім того, до обов'язкової складової ОНП входить компонент «Комплексний фаховий іспит зі спеціальності» (1 кредит ЄКТС). Дисципліни за вільним вибором аспіранта передбачають вибір освітнього компоненту обсягом 5 кредитів ЄКТС (у тому числі з іншої ОНП) із підсумковою формою контролю – екзамен. Хоча у навчальному плані, на відміну від ОНП, не передбачено навчальне навантаження на ВК.11 «Освітній компонент з іншої ОНП». Аналіз структурно-логічної схеми засвідчив, що з її допомогою можна простежити зв'язки між вищезазначеними блоками та/або групами компонентів ОНП. Однак СЛ схема не відображає міжпредметні зв'язки, що ускладнює для НПП чітке виявлення пререквізитів та постреквізитів серед ОК при формуванні силабусів та/або робочих програм навчальних дисциплін (РПНД). До того ж необґрунтованим є позначення зв'язків між групою вибіркового ОК та комплексним фаховим іспитом зі спеціальності, оскільки вибір аспірантами конкретної дисципліни передбачити неможливо. Аналіз, у тому числі за допомогою навчального плану, засвідчив, що освітні компоненти, включені до ОНП «Менеджмент», складають логічну взаємопов'язану систему. Загалом кожен ПРН

може бути реально досягнутий унаслідок вивчення компонентів освітньої складової ОНП «Менеджмент». Підтвердження цьому став детальний аналіз змісту тем робочих програм навчальних дисциплін, які представлені у Відомостях самооцінювання. За результатами дослідження навчального контенту, експертна група пересвідчилась у тому, що освітні компоненти програми у сукупності загалом дозволяють досягти заявлених цілей та ПРН згідно із «Матрицею забезпечення програмних результатів навчання компонентами освітньої складової» ОНП «Менеджмент». Дискусійною є лише можливість співдосягнення на належному рівні ПРН12 та РН12.1 «Вміти застосовувати фахові знання іноземної мови при викладанні освітніх компонентів фахової направленості» після вивчення ОК.01 (в РПНД відсутні теми, які безпосередньо орієнтовані на педагогічну складову підготовки випускника ОНП). Але на зустрічах з аспірантами було підтверджено розгляд цих питань на заняттях з дисципліни.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

У освітньо-науковій програмі зазначено, що зміст її предметної області орієнтований на: теоретико-методологічні знання науково-дослідного та прикладного характеру в сфері менеджменту, генезис світової та вітчизняної управлінської думки; новітні напрями досліджень в теоретичній науці та практичній сфері функціонування економічних систем різних рівнів, розробці стратегії та тактики, обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень; теорії, форми і методи наукового пізнання; методи та принципи наукового дослідження та їх застосування на практиці; освітні інноваційні процеси; засади налагодження сучасної наукової комунікації; інформаційні технології в науці та освіті. Це корелює із загальною предметною областю спеціальності 073 «Менеджмент»: передові концептуальні та методологічні знання науково-дослідного та професійного характеру у сфері менеджменту. Предметна область переважно орієнтована на те, що об'єктами вивчення під час освітньо-наукової підготовки фахівця є науково-методичні бази управління організаціями та їх об'єднаннями за невизначеності умов і вимог. Це передбачає набуття знань і умінь у сфері менеджменту, що дозволяють розв'язувати комплексні проблеми з управління організаціями та їх об'єднаннями на засадах глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Проведений аналіз ОНП, навчального плану, РПНД обов'язкових та описів вибіркового навчальних дисциплін дає підстави зробити висновок, що освітня складова ОНП «Менеджмент» відповідає такій предметній області спеціальності. При цьому програма містить 2 обов'язкових, а також 6 вибіркового освітніх компонентів зі спеціальності. Серед них: ОК.06 «Сучасні методи та технології стратегічного менеджменту», ОК.08 «Менеджмент інноваційного проекту», ВК.02 «Управління ризиком», ВК.04 «Управління змінами», ВК.07 «Менеджмент персоналу» та ін. Кожен з таких освітніх компонентів за ОНП забезпечує отримання від 3 до 6 програмних результатів навчання. Між тим наукова складова програми містить часткові ознаки міждисциплінарності, оскільки тематика окремих досліджень значною мірою узгоджується із предметною областю інших спеціальностей 051 «Економіка» (теми аспірантів Бачинського Р.Л. та Гордієнко Ю.П.) та 075 «Маркетинг» (тема аспіранта Чітчуї Т.А.А.). Однак за рештою наукових тем, які складають більшість, відповідність предметній області спеціальності 073 «Менеджмент» не викликає жодних сумнівів. Більше того, сфера діяльності підприємницьких організацій, як основний об'єкт менеджменту, знаходиться у центрі уваги окресленої тематики досліджень у науковій складовій ОНП.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів за ОНП здійснюється як за освітньою, так і науковою складовою. Аспіранти мають можливість вільного вибору тематики досліджень. Вибір ОК здійснюється відповідно до Положенням про організацію освітнього процесу в БНАУ (<https://cutt.ly/1c4ALGA>). Зміст ОНП «Менеджмент» містить два шляхи вибору дисциплін: 1) група вибіркового освітніх компонентів для цієї ОНП; 2) дисципліни за вибором аспіранта із іншої ОНП. Згідно з навчальним планом 2020 р., освітні компоненти обираються у III та IV семестрі. Процедура індивідуального вибору освітніх компонентів регулюється Положенням про вибіркові навчальні дисципліни (<https://cutt.ly/yc4A1lI>). Відповідно до п. 3.2 Положення, після схвалення та затвердження Академічною радою з реалізації ОНП підготовки доктора філософії, вибіркові дисципліни формують у загальноуніверситетський Каталог елективних дисциплін. Однак по факту цей каталог скоріше є локальним для кожної окремої ОНП університету (<http://surl.li/zpffz>). Це засвідчує і наявність в ОНП «Менеджмент» спеціальної можливості щодо вибору ОК із інших аспірантських програм університету, а також відображення ВК у Матрицях ОНП «Менеджмент». Хоча за змістом вибіркові дисципліни програми орієнтовані не лише на спеціальність, але й на універсальні навички дослідника. А додаткову можливість формування останніх якраз і могло б забезпечити у БНАУ наповнення універсального загальноуніверситетського Каталогу елективних ОК. Між тим процес формування індивідуальної освітньої траєкторії та вибору дисциплін на програмі здійснюється, що було підтверджено на зустрічі з аспірантами. Протягом навчання здобувачі можуть обрати по дві освітні компоненти обсягом 5 кредитів ЄКТС кожна. Вибір відбувається на підставі письмової заяви аспіранта. Обрані дисципліни здобувачів відображаються в індивідуальному навчальному плані. У ЗВО діє Положенням про індивідуальні навчальні плани здобувача вищої освіти в БНАУ (<https://cutt.ly/qc4A6OP>). Аналіз отриманих ЕГ індивідуальних навчальних планів засвідчив, що аспіранти одного року навчання мають відмінні освітні траєкторії. Так, наприклад, дисципліною за вільним вибором у ІНП аспіранта Довбуша Р.О. є ОК «Управління змінами», а у ІНП Захаренка М.М. – ОК «Управління ризиками». Складовою освітньої траєкторії здобувачів є і вибір індивідуальних творчих завдань за ОК. Тут варто також зауважити, що відповідно до рекомендацій НА, на відміну від інших рівнів вищої освіти, щодо яких забезпечення ПРН за рахунок дисциплін вільного вибору студента вважається суттєвим недоліком, у контексті ОП третього рівня

вищої освіти така практика можлива, але лише стосовно ПРН, які відносяться до набуття знань і здібностей у вузькій спеціалізації, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напряму аспіранта (<http://surl.li/sgun>). У ОНП «Менеджмент» 2020 р. група вибіркового ОК зі спеціальності (ВК) повністю узгоджується із цими рекомендаціями.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

За ОНП «Менеджмент» у навчальному плані 2020 р. передбачено 670 год. аудиторної роботи, з яких практична підготовка становить 384 год. (57,3 %). А, отже, переважна частина годин аудиторної роботи реалізується у формі практичних або семінарських занять. Вагомий відсоток годин, відведених на практичну підготовку (навіть без урахування мовної складової – 26 %), дозволяє стверджувати про високий рівень зорієнтованості ОНП на набуття та реалізацію здобувачами третього рівня вищої освіти практичних навичок активного і професійного дослідника. При цьому здобуття викладацьких компетентностей відбувається у процесі реалізації обов'язкової дисципліни ОК.05 «Сучасні методи викладання у вищій школі» (СК6. «Здатність викладати дисципліни менеджменту та адміністрування на основі використання сучасних технологій навчання»). Практична ж підготовка передбачає і проходження викладацької практики (педагогічного практикуму аспірантів), яка спрямована на формування у здобувачів практичних навичок здійснення педагогічної діяльності на високому професійному рівні. Зокрема, наукова складова ОНП «Менеджмент» містить п. 3.3 «Педагогічний практикум», який регламентується спеціальним Положенням (<http://surl.li/урср>). І хоча він не є складовою освітнього процесу, але у навчальному плані для нього передбачено 50 академічних годин (без зазначення кредитів ЄКТС та їх розподілу за семестрами). Це відповідає інформації профілю ОНП про те, що наукова складова програми не вимірюється кредитами ЄКТС, а оформлюється окремо у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта та є складовою частиною навчального плану. На запит ЕГ було надано звіт про проходження аспіранткою Свиноус Н.І. педагогічного практикуму у період з 01.09 по 26.09.2020 р. Звіт відповідає плану та індивідуальному завданню. Під час зустрічі з ЕГ, аспірантами було повідомлено про їх безпосередню участь у підготовці навчально-методичного забезпечення, відвідуванні відкритих лекцій та проведенні практичних занять під час проходження педагогічного практикуму. Але ЕГ вважає, що педагогічний практикум цілком доцільно перенести з наукової до освітньої складової ОНП «Менеджмент» (2020 р.), оскільки такий компонент фактично бере суттєву участь у забезпеченні ПРН12 «Володіти навичками педагогічної майстерності для розроблення та викладання дисциплін економічного спрямування з використанням новітніх технологій навчання». ЕГ вітає такі зміни у ОНП «Менеджмент» у червні 2021 р. (<http://surl.li/zpgf>). На розсуд ЗВО, як окремий компонент практичної підготовки на ОНП «Менеджмент», може бути розглянуто і наукове стажування або науково-дослідна практика. Останнє сприяло б кращому досягненню ПРН11 «Мати навички щодо формулювання наукової гіпотези й завдання, планування, проведення та впровадження спеціальних наукових досліджень ... ; управління науковими проектами та/або розробки пропозицій щодо фінансування досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності, трансферу нових знань».

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Усі наведені у ОНП 2020 р. загальні компетентності (ЗК1-ЗК6) спрямовані на набуття здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти соціальних навичок (soft skills). До того ж часу це стосується і частини програмних результатів навчання. Серед них: ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН6 та ін. Вказані компетентності та відповідні програмні результати навчання, що досягаються за результатами викладання обов'язкових, а також і вибіркового освітніх компонентів, набуваються протягом всього періоду реалізації освітньої та наукової складової ОНП «Менеджмент». В освітній складовій набуття соціальних навичок (soft skills) переважно стосується дисциплін, що формують загальнонаукові та універсальні навички дослідника, на які за ОНП 2020 р. та за відповідним навчальним планом 2020 р. відведено значну частину кредитів – 19 з 40 кредитів (47,5 %). Серед них найбільшу участь у формуванні соціальних навичок майбутнього доктора філософії беруть такі обов'язкові освітні компоненти як «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Філософія науки», «Сучасні методи викладання у вищій школі» та ін. Формування soft skills аспірантів доповнюють і вибірково ОК: «Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів», «Менеджмент персоналу», «Комерціалізація наукових досліджень та трансфер технологій» тощо. У окремих випадках, до них може увійти і ВК.11 «Освітній компонент з іншої ОНП». Крім того, такі можливості доповнюються і факультативними курсами ОНП «Менеджмент»: Ф1 «Academic Writing (Академічне письмо)» та Ф2 «Прикладна бібліометрія». До того ж цьому сприяє участь аспірантів у заходах Ресурсного центру зі сталого місцевого розвитку (<http://surl.li/урср>) та Центру правового та патріотичного виховання БНАУ (<http://surl.li/pgvw>) і т. ін. Це було підтверджено на зустрічі з аспірантами. Усе це свідчить про сприятливі умови для здобувачів у контексті розвитку навичок швидкої соціалізації, здійснення ефективного тимблдингу, професійного спілкування, спроможності знаходити підхід до колег, презентування досліджень, універсальних навичок дослідника, уміння переконувати у вірності власної позиції, здійснення командного лідерства і т. ін.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійна кваліфікація за ОНП «Менеджмент» не присвоюється.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Співвідношення обсягу ОНП та окремих компонентів ОНП «Менеджмент» із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти регулюється Положенням про організацію освітнього процесу в Білоцерківському НАУ» (<http://surl.li/pcqz>), де розділі 4 «Навчальний час здобувача вищої освіти» встановлено загальні вимоги щодо академічного регламенту здобувачів. Крім того, самостійна робота аспіранта регламентується Положенням про організацію і контроль позааудиторної роботи здобувачів вищої освіти у БНАУ (<http://surl.li/pdcd>). Аналіз навчального плану 2020 р. засвідчив, що загальний обсяг освітніх компонентів, які заплановані до вивчення, становить 40 кредитів на рік із дещо нерівномірним розподілом за чотири семестрами відповідно 7, 9, 11 та 12 кредитів ЄКТС. А, отже, протягом семестру здобувачі засвоюють не більше 12 кредитів. До того ж у останньому 8 семестрі 1 кредит відведено на ОК «Комплексний фаховий іспит зі спеціальності». Тому формується тривала дворічна перерва між періодом засвоєння освітньої складової ОНП та підсумковим комплексним іспитом. Частка аудиторних годин, відведених за освітнім компонентом становить не більше 1/2 від загальної кількості годин, але і не менше 1/3. Загалом із 1200 годин (40 кредитів) освітньої складової ОНП обсяг аудиторних годин становить 670 годин – 55,8 %, а самостійної роботи дорівнює 530 годин - 44,2 %. Однак реальне навантаження аспірантів зростає за рахунок проходження 50 год. педагогічного практикуму (формально наукова, а реально - освітня складова ОНП), а також можливого вивчення позакредитних факультативних курсів загальним обсягом 3 кредити (Ф1 «Academic Writing» та Ф2 «Прикладна бібліометрія»). Але сумарно це не перевищує вимоги законодавства щодо обсягу освітньої підготовки за ОНП (30-60 кредитів ЄКТС). Достатність загального обсягу часу на вивчення дисциплін, а також аудиторної та самостійної роботи за більшістю освітніх компонентів було підтверджено на онлайн-зустрічах зі здобувачами вищої освіти. Це засвідчує і додатковий аналіз змісту компонентів ОНП «Менеджмент» членами експертної групи. Тому загалом є підстави стверджувати, що обсяг освітньо-наукової програми та окремих освітніх компонентів реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів та є відповідним для досягнення цілей та ПРН.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів за дуальною формою навчання за ОНП «Менеджмент» не передбачена.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ОНП «Менеджмент» чітко структурована на блоки: I) Освітня складова (40 кредитів ЄКТС); II) Факультативні курси (по 1,5 кредити ЄКТС); III) Наукова складова (без кредитів ЄКТС). За загальним обсягом вивчення ОК з оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, а також зі здобуття глибинних знань із спеціальності ОНП перевищує мінімуми, які рекомендовані Національним агентством. Сфера діяльності підприємницьких організацій, як основний об'єкт менеджменту, знаходиться у центрі уваги окресленої тематики досліджень у науковій складовій ОНП «Менеджмент». Зміст ОНП «Менеджмент» містить два шляхи вибору дисциплін: 1) група вибіркового освітніх компонентів для цієї ОНП; 2) дисципліни за вибором аспіранта із іншої ОНП. Відмінність індивідуальних освітніх траєкторій аспірантів у контексті вибору навчальних дисциплін. Переважна частина годин аудиторної роботи реалізується у формі практичних або семінарських занять. Сприятливі умови для здобувачів у контексті формування та розвитку соціальних навичок (soft skills), зокрема через можливості навчання на факультативних курсах «Academic Writing (Академічне письмо)» та «Прикладна бібліометрія».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Слабкі сторони та недоліки: Структурно-логічна схема не відображає міжпредметні зв'язки, що ускладнює чітке виявлення пререквізитів та постреквізитів серед освітніх компонентів при формуванні силабусів та/або робочих програм навчальних дисциплін (РПНД). Можливість вибору освітніх компонентів із загальноуніверситетського каталогу елективних ОК, яка передбачена Положенням про вибірково навчальні дисципліни (<https://cutt.ly/yc4A1lI>), не відображена у ОНП «Менеджмент». Рекомендації: З метою чіткої ідентифікації пререквізитів та постреквізитів у структурно-логічній схемі ОНП «Менеджмент» важливо відобразити міжпредметні зв'язки. Доцільно відобразити у ОНП «Менеджмент» можливість вибору освітніх компонентів із загальноуніверситетського каталогу елективних ОК для третього рівня вищої освіти, згідно Положення про вибірково навчальні дисципліни (<https://cutt.ly/yc4A1lI>).

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Обсяг ОНП та окремих її складових відповідає вимогам законодавства та рекомендаціям НА щодо навчального навантаження. Зміст програми загалом дозволяє досягти заявлених цілей та ПРН. Освітня складова ОНП «Менеджмент» відповідає предметній області спеціальності 073 «Менеджмент». В організації навчального процесу передбачена можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії аспірантів. Практична підготовка здобувачів вищої освіти дозволяє здобути компетентності, які необхідні для подальшої професійної діяльності. Програма передбачає набуття аспірантами соціальних навичок. Обсяг освітньо-наукової програми та окремих освітніх компонентів реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів та є відповідним для досягнення цілей та ПРН. Усі зазначені недоліки не є суттєвими, бо жоден з них не позначився на набутті компетентностей здобувачами вищої освіти та критично не ускладнює процес якісного отримання освітніх послуг. Це свідчить про те, що ОНП «Менеджмент» та освітня і наукова діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 2.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за освітньо-науковою програмою «Менеджмент» в БНАУ розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», затверджено Вченою радою університету 23 грудня 2019 р. (протокол № 16), розміщено на офіційному веб-сайті закладу за посиланням <https://cutt.ly/cmLq7D3>. Всі зміни до правила прийому на навчання щорічно оновлюються та вчасно оприлюднюються на веб-сайті закладу. Інформація для абітурієнтів подана чітко і структуровано, містить наступні складові: правила вступу, програми вступних випробувань, вимоги до вступників, обсяги прийому та державного замовлення, строки прийому заяв та документів, порядок проведення конкурсного відбору та зарахування на навчання, особливості прийому на навчання іноземців та осіб без громадянства. На сайті БНАУ вчасно оприлюднюються результати конкурсного відбору (<https://science.btsau.edu.ua/node/332>), розміщено інформацію про вартість навчання (<https://science.btsau.edu.ua/node/312>). Вступні випробування для осіб з особливими освітніми потребами проводяться з урахуванням особливих освітніх потреб, зазначених у заяві вступника, та рекомендацій медико-соціальної експертизи відповідно до Положення «Про проведення вступних випробувань при вступі до аспірантури для осіб з обмеженими можливостями здоров'я у Білоцерківському національному аграрному університеті». Під час спілкування з адміністративним персоналом відповідальний секретар приймальної комісії Присяжнюк Н. М. зазначила, що з абітурієнтами, які планують вступати на ОНП та здобувати третій рівень освіти ступеня доктора філософії, працює завідувач відділу аспірантури та докторантури Качан Л. М. Під час спілкування ЕГ з фокус-групою працівників структурних підрозділів Качан Л. М. зазначила, що програма вступних іспитів на ОНП щорічно переглядається і затверджується на засіданні Академічної ради з реалізації ОНП підготовки доктора філософії за напрямом 073 «Менеджмент», підписується гарантом ОНП та розміщується на сайті БНАУ. Вступні іспити для іноземних здобувачів, як і для громадян України, проводяться українською мовою. Під час вступу на ОНП здобувач Чітчуї Арманд надавав довідку про володіння українською мовою, яку отримав, закінчивши відповідні курси на базі БНАУ. Під час зустрічі зі здобувачами ОНП зауважень щодо правил та умов прийому не було. Здобувач першого року навчання Гордієнко Ю. П. зазначив, що з правилами прийому і програмою вступних випробувань ознайомився на сайті університету. Крім того, всі питання стосовно вступу на дану ОНП міг з'ясувати безпосередньо у відділі аспірантури та докторантури. Експертною групою під час проведення акредитаційної експертизи встановлено, що правила прийому на навчання за даною ОНП є чіткими та зрозумілими для потенційних вступників, не містять дискримінаційних положень і привілеїв та оприлюднені на офіційному веб-сайті БНАУ.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правилами прийому на ОНП «Менеджмент» передбачено наступний перелік конкурсних предметів: вступний іспит з іноземної мови (англійської, німецької або французької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови; вступний іспит зі спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 073 «Менеджмент»). Відповідно до «Правил прийому на навчання до докторантури та аспірантури Білоцерківського національного аграрного університету» особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені додаткові вступні випробування. Програма вступних випробувань

затверджуються головою приймальної комісії БНАУ не пізніше, ніж за три місяці до початку прийому документів. Додатковими показниками конкурсного відбору для вступу є середній бал вступника за дипломом магістра (або спеціаліста) та його попередніми навчальними й науково-дослідницькими досягненнями (наявність наукових публікацій). Програма вступного фахового випробування містить перелік основних дисциплін («Менеджмент», «Теорія організації», «Адміністративний менеджмент», «Операційний менеджмент», «Управління персоналом», «Аграрний менеджмент») та питання до них, а також список рекомендованої літератури до кожного блоку дисциплін. Програма вступного фахового випробування містить загальні критерії оцінювання, проте, не містить чіткої структури екзаменаційного білету. Програма вступного іспиту з іноземної мови розміщена на сайті БНАУ та містить основні вимоги до навичок та вмінь в мовленнєвій діяльності, структуру іспиту та його зміст, чіткі та зрозумілі критерії оцінювання та перелік рекомендованої літератури. Вступний іспит з іноземної мови складається з: читання та письмового перекладу; анування іноземною мовою українського тексту за фахом; бесіди іноземною мовою за тематикою наукового дослідження. Отже, на думку ЕГ, програми фахового випробування та випробування з іноземної мови відповідають особливостям ОНП «Менеджмент». Під час зустрічі зі здобувачами освіти було встановлено, що правила вступу, а також програма вступних випробувань є чіткими, зрозумілими і доступними. Здобувач Захаренко М. М. зазначив, що під час вступу здавав фахове випробування та іспит з іноземної мови, а здобувач Гордієнко Ю. П. додав, що крім зазначених іспитів, проходив ще додаткове фахове випробування, оскільки вступав з іншої спеціальності. Випадків вступу на основі сертифікату В2 експертна група не зафіксувала. Під час вивчення ЕГ змісту програми вступних випробувань встановлено, що вона повністю відповідає вимогам законодавства, враховує особливості ОНП «Менеджмент», дозволяє оцінити фахові знання та вміння абітурієнта.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Порядок визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах вищої освіти, в БНАУ регулюються Положенням про організацію освітнього процесу БНАУ (<https://cutt.ly/ZmLb8wT>), Положенням про порядок перезарахування освітніх компонентів освітніх програм, визначення академічної різниці та її ліквідації в БНАУ (<https://cutt.ly/ymLnzJM>), Положенням про відрахування, поновлення, переведення та переривання навчання здобувачів вищої освіти БНАУ (<http://surl.li/pftr>), Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти (<http://surl.li/pckz>). Під час вивчення зазначених положень ЕГ з'ясовано, що перезарахування вивчених навчальних дисциплін здійснюється на підставі наданого здобувачем вищої освіти документа з переліком та результатами вивчення навчальних дисциплін, кількістю кредитів ЄКТС та інформацією про систему оцінювання навчальних здобутків, завіреного в установленому порядку у вищому навчальному закладі, на базі якого здійснюється академічна мобільність. Гарант ОНП Паска І. М. зауважив, що здобувачі обізнані про свої права на академічну мобільність, але на сьогодні не існує жодного випадку використання цього права. В ОНП відображений перелік вітчизняних та закордонних закладів вищої освіти, в яких здобувачі даної програми мають можливість здобути ОК, зокрема це: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Уманський національний університет садівництва, Львівський національний аграрний університет, Університет прикладних наук, м. Каунас, Литва, Коледж сільськогосподарської та екологічної освіти, Австрія, Університет м. Вальядолід, Іспанія та інші. На відкритій зустрічі завідувач кафедри менеджменту Уманського національного університету садівництва підкреслила тісну співпрацю зі здобувачами даної ОНП. Проректор з наукової та інноваційної діяльності, д. екон. н., професор, науковий керівник здобувачів даної ОНП Варченко О. М. зазначила, що з боку наукових керівників і адміністрації закладу ведеться роз'яснювальна робота щодо реалізації права на академічну мобільність. Проте ЕГ зазначає, і це підтвердили здобувачі вищої освіти на зустрічі, що вони не реалізовували своє право на визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО. Здобувач Захаренко М. М. пояснив небажання реалізовувати право на академічну мобільність через наявність карантинних обмежень протягом останнього часу і дистанційний формат навчання, що є для нього не цікавим. ЕГ засвідчує, що в БНАУ визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, в тому числі під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації ОНП.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в БНАУ регулюються Положенням про порядок визнання в Білоцерківському національному аграрному університеті результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, затвердженим протоколом № 16 від 23.12.2019 р. (<http://surl.li/pftu>). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується лише на обов'язкові дисципліни і в обсязі не більш як 10 % від загального обсягу ОНП. Для визнання результатів навчання за заявою здобувача і за розпорядженням декана створюється предметна комісія, яка розглядає умови перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній освіті. Проректор з наукової та інноваційної діяльності, науковий керівник здобувачів даної ОНП Варченко О. М. зауважила, що здобувачі обізнані щодо права визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті, проте, це право не використовують. Гарант ОНП Паска І. М. зауважив, що наукові керівники і викладачі намагаються мотивувати здобувачів з метою підвищення активності щодо здобуття нових знань через неформальну та інформальну освіту. Здобувачі на зустрічі підтвердили, що з боку керівництва університету,

наукових керівників та викладачів ведеться роз'яснювальна робота щодо умов визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті. ЕГ засвідчує, що в БНАУ визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації ОНП.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Правила прийому на навчання за ОНП «Менеджмент» є чіткими, зрозумілими, не містять дискримінаційних положень, щорічно оновлюються та вчасно оприлюднюються на веб-сайті БНАУ. Програма вступних випробувань є зрозумілою, знаходиться в публічному доступі на сайті університету, повністю відповідає вимогам чинного законодавства, враховує особливості ОНП та дозволяє оцінити фахові компетенції абітурієнта. Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів формального та неформального навчання, розроблена відповідна нормативна база. Ці правила є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Слабкі сторони та недоліки: Програма вступного фахового випробування не містить чіткої структури екзаменаційного білету та критеріїв оцінювання кожного з завдань. Рекомендації: Додати до програми вступного фахового випробування інформацію щодо структури екзаменаційного білету та критеріїв оцінювання завдань. Популяризувати правила визнання результатів навчання, отриманих у формальній і неформальній освіті серед здобувачів та НПП.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

В БНАУ діють чіткі та зрозумілі правила щодо прийому на навчання за ОНП «Менеджмент», які відповідають вимогам чинного законодавства, щорічно оновлюються й оприлюднюються на веб-сайті університету. Правила прийому та програма вступних іспитів враховують особливості ОНП і не містять дискримінаційних положень. В університеті діє політика визнання результатів формальної та неформальної освіти. В БНАУ оприлюднені на сайті та діють нормативні положення, що регулюють процедуру такого визнання. Науково-педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти зазначили, що володіють інформацією про умови та порядок визнання результатів навчання формальної та неформальної освіти. Проте, жодного випадку щодо реалізації права перезарахування результатів навчання, здобутих в формальній і неформальній освіті, ЕГ зафіксовано не було. В результаті вищезазначеного, експертна група вважає, що в цілому ОНП відповідає критерію 3, з рівнем відповідності "В".

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

На основі вибіркового опитування науково-педагогічного персоналу (день 1, зустріч 2) та аспірантів (день 1, зустріч 3) встановлено, що форми та методи навчання і викладання в цілому сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання. Викладачі активно використовують сучасні інформаційні технології, актуальні спеціалізовані бази даних та впроваджують інноваційні методи навчання. Експертна група пересвідчилась під час огляду матеріально-технічної бази, що у процесі реалізації ОНП у Білоцерківському національному аграрному університеті використовується сайт системи дистанційного навчання на платформі Moodle (<https://teach.btsau.net.ua/>) з навчальними курсами, за якими навчаються студенти. Застосування системи дистанційного навчання сприяє впровадженню новітніх форм, методів, методологій і технологій підтримки основних компонентів змішаної електронної освіти; реалізації ресурсних можливостей БНАУ для підвищення якості навчання за рахунок оновлення змісту та методів навчання, в тому числі особистісного підходу в навчанні; індивідуалізація процесу навчання у відповідності з потребами, особливостями і можливостями кожного студента/слухача; створенню системи дистанційного навчання на платформі Moodle ; поширенню якісних освітніх

послуг БНАУ. ОНП сприяє ознайомленню аспірантів з досягненням економічної науки і практики, використовує проблемно-орієнтовані методи навчання, які застосовуються для предметної області власного дослідження. Тому проходження представлених в ОНП курсів допомагає аспіранту безпосередньо працювати над власною дисертацією, застосовуючи отримані знання і вміння щодо розробки дисертаційної роботи, технології виконання наукового дослідження, математичного моделювання процесів економічного зростання, принципів і методів формування економічної політики на прикладі Євроінтеграційної стратегії. Потреби здобувачів як суб'єктів навчання, реалізуються і через вибірковий блок дисциплін, які обираються студентами, що підтверджується результатами анкетування аспірантів ОНП "Менеджмент" щодо вільного вибору форм і методів навчання та викладання (<https://cutt.ly/xc4Fd9J>). Освітнє середовище у БНАУ сприяє розвитку здобувачів.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Форми й методи навчання на ОНП визначені у відповідності до положень Національної рамки кваліфікацій для третього освітньо-наукового рівня освіти і до «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ» (<http://surl.li/pcqk>) та "Положення про робочу програму навчальної дисципліни" (<https://cutt.ly/Qc4FwIe>). Згідно з студентоцентричним підходом аспіранти активно залучаються до співвикладання, оцінювання та проведення самооцінювання. Ці форми запроваджені у більшості курсів «Циклу загальної підготовки». Рекомендованими формами контрольних завдань освітньо-наукової програми є завдання на створення і формування елементів індивідуального дослідження. Так, під час вивчення дисциплін: «Методологія наукових досліджень в менеджменті» на першому році навчання аспіранти мають підготувати індивідуальне завдання, яке стосується їх власного наукового дослідження. Студентоцентричний підхід реалізується згідно принципів функціонування БНАУ щодо партнерства, студентоцентризму, орієнтації на споживача (<https://btsau.edu.ua/uk/content/misiya-viziya-cinnosti>). Перевагами цього підходу до навчання є: участь аспірантів у формуванні свого індивідуального навчального плану, широкий перелік вибіркових дисциплін, автономію аспірантів з одночасною вимогою до їх відповідальності, дотримання певної корпоративної культури. Проведене опитування здобувачів вищої освіти підтвердило, що вони мають інформацію про доступ до робочих програм та робочих планів з навчальних дисциплін за ОП «Менеджмент» та ознайомлені з ними. Крім того, викладачі (день 1, зустріч 2) та здобувачі вищої освіти (день 1, зустріч 3) зазначили, що інформацію про зміст, програмні результати оцінювання, його порядок та критерії також подаються викладачами на перших заняттях за кожною з навчальних дисциплін. Поряд з тим на сайті відсутня відкрита інформація про спеціальне програмне забезпечення та галузеві бази даних, які сприятимуть кращому досягненню навчальних цілей ПРН та підвищити якість проведення наукових досліджень.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

На основі проведеної зустрічі з викладачами (день 1, зустріч 2) та здобувачами вищої освіти (день 1, зустріч 3) і враховуючи результати опрацювання відповідних документів встановлено, що викладачі БНАУ, які забезпечують ОНП сприяють поєднанню навчання і досліджень під час реалізації ОП «Менеджмент». Інтеграція навчання та досліджень відбувається в різних формах, зокрема через виконання творчих завдань до кожної нормативної та вибіркової дисципліни ОНП (<https://teach.btsau.net.ua/>), залучення аспіранту до участі у науково-дослідній темі ("Економічний механізм забезпечення стійкого розвитку молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах", асп. Шупик С.М.), НПП приймають участь у воркшопах у межах українсько-чеських проєктів (<https://cutt.ly/ic4F7lJ>).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

На основі проведеної зустрічі з викладачами (день 1, зустріч 2) та аналізу їх наукових публікацій, можна зробити висновок, що НПП ОНП оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. Оновлення змісту освітніх компонентів відбувається щорічно як на основі власних наукових досягнень викладачів, так і з урахуванням досягнень інших науковців. Цьому сприяє участь викладачів у дослідницьких і міжнародних проєктах, активна підготовка наукових публікацій в авторитетних фахових видавництвах та журналах. У цих публікаціях узагальнюються передові ідеї світової науки, пропонуються власні розробки. Оновлення контенту ОНП здійснюється безпосередньо за ініціативою НПП, здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших стейкхолдерів. За результатами бесід з (день 1, зустріч 3 з аспірантами, НПП корегують зміст освітніх компонентів. Зміни до змісту освітніх компонентів ОНП "Менеджмент" здійснюються до початку навчального року у відповідності до: «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в Білоцерківському національному аграрному університеті» (<http://surl.li/pcqk>), «Положення про освітні програми» (<http://surl.li/pwxl>), «Положення про робочу програму навчальної дисципліни в Білоцерківському національному аграрному університеті» (<http://surl.li/pdes>). У результаті оновлюється навчальний план, робочі програми навчальних дисциплін. Оновлені версії РПНД ухвалюють на засіданнях кафедри, Науково-методичній комісії факультету й

затверджуються гарантом ОНП. Це підтверджується тим, що за результатами міжнародної співпраці Варченко О.М. яка приймала участь у програмі TEMPUS спільно з Чеським університетом наук про життя (Чехія) та Діжонським університетом (Франція) було доповнено ОК дисциплінами: «Концептуальні засади сталого розвитку агросфери», «Методологія наукових досліджень у менеджменті». Новікова В.В. приймала участь у проєктах: «Modern teaching methods in economics on the EU educational market» та зі стажування у формі викладання за програмою Еразмус+К107 в Чехії (CULS). У результаті було доповнено ОК дисципліною «Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів». Новікова В.В. приймала участь у воркшопі «Introducing toolkit PERIF for supporting role of universities in region» 12–13 листопада 2019 р.; воркшопах «Transfer of know-how of green office – corporate social responsibility of universities» and «Point – one – transfer of know – how regarding business incubators» 28–29 листопада 2019 р.. Результати цієї неформальної освіти та наукової роботи професора Юхименка П.І. планується використовувати при викладанні ОК «Інституційний аналіз економічного розвитку».

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізація діяльності БНАУ відбувається згідно актуальної «Стратегії розвитку БНАУ на 2020-2025 роки» (<https://bit.ly/3wIUwhM>). Процеси інтеграції БНАУ до світового академічного простору регулюються відділом зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності згідно діючих угод (<http://surl.li/vgcs>). Інтернаціоналізація діяльності відбувається на основі відвідування занять, тренінгів, які проводять науковці іноземних ЗВО. Окрім того викладачі ОНП проходили стажування за міжнародними проєктами. Зокрема, доц. Новікова В.В. у 2018 р. стажувалася: в Польщі «Modern teaching methods in economics on the EU educational market» в УЕС у м. Прзорську; за програмою Еразмус+К1 в Чехії (CULS), м. Прага (<https://cutt.ly/vjoaRhE>). Д-р екон. наук Варченко О. М. пройшла стажування в Colorado State University, USA з програми Faculty Exchange Program 2015 р. Д-р екон. наук Юхименко П. І. учасник у воркшопів: «Introducing toolkit PERIF for supporting role of universities in region» та інших. НПП та студенти є учасниками 3-х україно-чеських проєктів, спрямованих на підтримку потенціалу України в освітній та науковій діяльності <https://cutt.ly/JkrNITA>. НПП і студенти факультету беруть участь у виконанні проєкту «UniCluD» за програмою ЄС Еразмус+КА2 <https://cutt.ly/UkrNVRd> та проєкту «Clim Ed» за програмою ЄС Еразмус+КА2. Студенти мають постійний зв'язок з викладачами через сайт системи дистанційного навчання на платформі Moodle (<https://teach.btsau.net.ua/>). Поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОНП відбувається також через особистісні та професійні якості викладачів обов'язкових освітніх компонентів ОНП. Викладачі органічно поєднують наукову і викладацьку роботу, компетентності яких плідно передаються слухачам.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Форми та методи навчання і викладання в цілому сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Викладачі активно використовують сучасні інформаційні технології та впроваджують інноваційні методи навчання. В Білоцерківському національному аграрному університеті працює сайт системи дистанційного навчання на платформі Moodle (<https://teach.btsau.net.ua/>) з навчальними курсами за якими навчаються студенти. Всі учасники освітнього процесу мають доступ до силабусів з навчальних дисциплін за ОП «Менеджмент», які розміщені на сайті системи дистанційного навчання. Надавана здобувачам інформація про освітній процес є доступною, зрозумілою і часною. У Білоцерківському національному аграрному університеті поєднання навчання з науковими дослідженнями забезпечується на достатньому рівні.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Слабкі сторони: Наявність тільки поодинокого випадку участі аспіранта у науково-дослідних темах. Відсутність відкритої інформації про спеціальне програмне забезпечення та галузеві бази даних для досягнення навчальних цілей ПРН та проведення наукових досліджень. Рекомендації: Доцільно систематизувати роботу щодо проведення спільних наукових досліджень між аспірантами та викладачами ОНП, а також розглянути можливість висвітлення інформації про спеціальне програмне забезпечення в силабусах навчальних дисциплін та на офіційному сайті університету, що сприятиме обізнаності здобувачів.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

ОНП «Менеджмент» характеризується відповідністю методів навчання і викладання заявленим програмним результатам навчання. Під час акредитаційної експертизи з'ясовано, що здобувачі освіти забезпечені необхідною та актуальною інформацією. Найвні основні форми представлення інформації про ОК: робоча програма навчальної дисципліни та силабус. Викладачі постійно оновлюють зміст ОК на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі. Зміст ОК, передбачає ознайомлення із сучасними досягненнями світової науки у відповідній галузі. Вказані недоліки не є суттєвими, жоден з них значним чином не позначється на набутті компетентностей здобувачами вищої освіти. Це свідчить про те, що ОНП «Менеджмент», освітня і наукова діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 4.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Загальні засади контролю та оцінки якості знань визначено у Положенні про оцінювання результатів навчання здобувачів (<https://cutt.ly/KjJVCeg>), яке передбачає проведення поточного, модульного, рубіжного та підсумкового контролю. Зокрема, Положення включає розділи: 2) Контрольні заходи і порядок оцінювання здобувачів; 3) Критерії оцінювання; 4) Розподіл балів, які присвоюються здобувачам. Відповідно до п. 4.6 з навчальних дисциплін, формою підсумкового контролю яких є іспит, завдання поточного і рубіжного контролю сумарно оцінюються в інтервалі 0-70 балів, а завдання, які виносяться на іспит – 0-30 балів. При цьому інформація про форми контролю та оцінювання наводиться у РПНД, обов'язковими розділами якої є «Методи оцінювання», «Критерії оцінювання» та «Розподіл балів підсумкової оцінки» (п. 5.1). У ЗВО вимагається, щоб НПП на першому занятті поінформував про форми контролю, методи та критерії оцінювання згідно РПНД. Крім того, відповідно до п. 5.1 ця інформація має бути відкрита та доступна впродовж семестру. Це було підтверджено на зустрічі з аспірантами. Дані про форми контрольних заходів та критерії оцінювання представлено у РПНД на платформі Moodle (<https://cutt.ly/ljJBAfg>). Як основні форми контрольних заходів та оцінювання здобувачів використовуються: тестування, письмові роботи, доповіді, презентації, творчі роботи тощо. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту або заліку. За обов'язковими ОК передбачено 4 іспити та 5 заліків, тоді як підсумковою формою контролю за усіма вибірковими ОК є іспит. РПНД містять детальну інформацію про форми та критерії оцінювання. Так, наприклад, за ОК «Менеджмент інноваційного проекту» основним засобом оцінювання є письмові контрольні роботи та комп'ютерні тести. За ОК «Методологія наукових досліджень в менеджменті» оцінка за лекцію виставляється на підставі активності здобувача в дискусії, а на практичних заняттях оцінювання здійснюється за виконані розрахункові роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій. У всіх РПНД наведено чіткий розподіл балів за видами робіт, а також методику розрахунку підсумкового балу. На зустрічах, ЕГ дійшла висновку, що форми контрольних заходів та критерії оцінювання є чіткими та зрозумілими. Вони загалом дають можливість встановити досягнення здобувачем результатів навчання для кожного ОК та, як наслідок, ОНП в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь. Але, незважаючи на вимоги до здобувачів на 8-му рівні НРК щодо розвитку умінь критичного аналізу, оцінки і синтезу нових ідей (<http://surl.li/grhw>), у РПНД відсутні форми колегіального оцінювання і самооцінювання результатів навчання. Хоча поодинокі випадки використання подібних форм були підтвержені на зустрічі з академічним персоналом.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

На час проведення акредитаційної експертизи відсутній затверджений Стандарт вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. При цьому ОНП «Менеджмент» передбачено «Комплексний фаховий іспит зі спеціальності» (1 кредит ЄКТС), який є формою атестації аспірантів щодо виконання освітньої складової програми. Загальною ж формою атестації здобувачів є публічний захист наукових досягнень у вигляді дисертації. Це визначено у ОНП «Менеджмент» 2020 р. і відповідає п. 30 Постанови КМУ «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261(<http://surl.li/rsin>).

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

У ЗВО діє Положення про проходження здобувачами вищої освіти ступеня PhD та доктора наук проміжної атестації (<https://cutt.ly/9nJtNYJ>). Оцінка роботи аспіранта/здобувача проводиться на підставі виконання навчального плану

освітньої програми аспірантури та індивідуального плану роботи за низкою обов'язкових критеріїв, які описані у Положенні. Оцінювання результатів навчання аспірантів та рівня виконання наукової складової здійснюється двічі на рік (весняна та осіння підсумкова атестація). Перші два роки відбувається атестація за освітньою складовою (додатково у 8 семестрі – комплексний іспит зі спеціальності), а також щороку – за науковою. Аспірантом до кожної атестації заповнюється атестаційний лист, встановленої форми та пишеться звіт про виконану роботу за звітний період, що було підтверджено експертною групою під час інтерв'ювання здобувачів і їх наукових керівників. Правила проведення контрольних заходів за освітньою складовою є чіткими, прозорими та зрозумілими, доступними для всіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, визначають порядок перескладання сесії. Ці процеси регулюють: Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (<https://cutt.ly/KjJVCeg>) та Положення про організацію поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів фахової передвищої та вищої освіти із застосуванням дистанційних технологій навчання у регіональному університетському центрі БНАУ (<https://cutt.ly/tmVNJxI>). Іспит приймають два викладачі (який читав лекції та викладач кафедри, призначений розпорядженням завідувача кафедри). Об'єктивність екзаменаторів також забезпечується і наявністю іспитів у письмовій формі та у вигляді комп'ютерного тестування. При цьому графік перескладання визначається деканатом факультету, а повторне перескладання екзаменів допускається не більше, ніж двічі з кожної дисципліни (викладачу та комісії). Порядок повторного проходження контрольних заходів регламентується Положенням про порядок ліквідації академічної заборгованості у БНАУ (<https://cutt.ly/ncDmp1r>). Відповідно до п. 1.8. у випадках конфліктних ситуацій за мотивованою заявою здобувача чи викладача створюється комісія для приймання іспиту (заліку). У розділі 6 Положення про оцінювання результатів навчання (<https://cutt.ly/KjJVCeg>) детально описано процедури розгляду звернень здобувачів щодо оцінювання. Важливо, що це окремо врегульовано на рівні поточного контролю (п. 6.1), семестрового контролю у формі заліку або іспиту (п. 6.2), семестрового контролю у формі диференційованого заліку (п. 6.3) та підсумкової атестації (п. 6.4). За визначеною процедурою комісія здійснює повторне проведення заліку чи іспиту. На зустрічах було підтверджено, що аспіранти повідомлені про чинні процедури ЗВО щодо оскарження результатів контрольних заходів і їх повторне проходження. На ОНП поки відсутні приклади оскарження результатів проведення контрольних заходів і випадків перескладання сесії не було.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Питання академічної доброчесності регулюється багатьма документами ЗВО. Серед них: Положення про академічну доброчесність (<https://bit.ly/2PW1lMn>), Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності (<https://bit.ly/3uGW9L3>), Положення про систему ВЗЯО та освітньої діяльності (<https://bit.ly/2PVPDRI>), Етичний кодекс (<https://bit.ly/3uDNiKo>), Політика БНАУ у сфері якості (<https://bit.ly/3uz8aC9>) та ін. Як особливість варто відзначити, що у розділі 2 Положення про академічну доброчесність доволі детально описано різновиди: академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, обману та необ'єктивного оцінювання. Для розгляду питань з дотримання етичних норм в ЗВО створено Комісію з питань етики та академічної доброчесності (<https://bit.ly/3uGW9L3>). Як профілактичні технологічні рішення розглядають: інформування про принципи етики та доброчесності; рецензування та колективний розгляд навчальних та наукових праць; 3) перевірку академічних текстів за допомогою сервісу «Unicheck» та інших програм. Перевірці на академічний плагіат підлягають: реферати, тези доповідей конференцій, рукописи статей, дисертаційні роботи та ін. На запит експертній групі було надано приклади звітів про успішну антиплагіатну перевірку статей аспірантів Шупик С.М. та Бачинського Р.Л., а також про перевірку 06.07.2019 р. та 12.10.2020 р. в системі «Unicheck» дисертаційних робіт здобувачів ступеня кандидата наук відповідно Биби В.А. та Утеченко Д.М. Крім того, ЕГ ознайомила з протоколом № 1 від 12.05.2021 р. про розгляд результатів перевірки на плагіат, рукописів статей, поданих до опублікування у журналі «Економіка та управління АПК» (№ 1, 2021 р.). Тут є дані про рівень унікальності статей проф. Варченко О.М. та аспірантів Свиноус Н.І., Шупик С.М. і Бачинського Р.Л. Популяризація норм академічної етики серед аспірантів здійснюється через інформування про внутрішні процедури (<https://education.btsau.edu.ua/>) та Етичний кодекс (<https://bit.ly/3uDNiKo>). Важливо також і те, що для здобувачів введено факультативний курс «Академічне письмо». Відповідно до п. 6.1 Положення про академічну доброчесність за її порушення НПП можуть бути притягнені до такої відповідальності: позбавлення права брати участь у роботі, визначених законом, органів чи обіймати посади, а також відмова у присвоєнні вченого звання чи присудженні наукового ступеня або ж їх позбавлення. А відповідно до п. 6.2 від здобувачів може вимагатися: повторне проходження оцінювання або вивчення відповідного освітнього компонента, позбавлення стипендії чи пільг з оплати за навчання, а також відрахування з ЗВО. У п. 6.3 передбачено і додаткові види санкцій, але серед них немає позбавлення НПП права наукового керівництва аспірантами. Під час онлайн-зустрічі здобувачі та НПП підтвердили, що вони ознайомлені з принципами академічної доброчесності, розуміють необхідність її дотримання та здійснення перевірки академічних текстів на плагіат. Про випадки порушень не було повідомлено на онлайн-зустрічах.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

У всіх робочих програмах навчальних дисциплін наведено чіткий розподіл балів за видами робіт, а також методику розрахунку підсумкового балу. В ОНП «Менеджмент» передбачено «Комплексний фаховий іспит зі спеціальності», який є формою атестації аспірантів щодо виконання освітньої складової програми. Наявність процедур, які сприяють забезпеченню об'єктивності екзаменаторів щодо оцінювання досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання. Відкритий доступ до нормативних документів, орієнтованих на роз'яснення та популяризацію політики академічної доброчесності. Наявність формалізованих процедур оскарження результатів, вирішення конфліктних ситуацій та повторного складання контрольних заходів. У ЗВО детально описано процес розгляду звернень здобувачів щодо оцінювання на різних рівнях: поточного контролю, семестрового контролю у формі заліку або іспиту, семестрового контролю у формі диференційованого заліку та підсумкової атестації. Наявність доступу до технічної перевірки робіт на академічний плагіат через ліцензійну програму «Unicheck». У внутрішніх документах ЗВО чітко деталізовано різновиди: академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, обману та необ'єктивного оцінювання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабкі сторони та недоліки: Згідно внутрішніх документів ЗВО, порушення принципів академічної доброчесності НПП не є підставою для позбавлення права наукового керівництва аспірантами. Незважаючи на вимоги до здобувачів на 8-му рівні НРК щодо розвитку умінь критичного аналізу, оцінки і синтезу нових ідей (<http://surl.li/grhw>), при викладанні навчальних дисциплін ОНП «Менеджмент» лише подекуди використовуються форми колегіального оцінювання і самооцінювання результатів навчання аспірантів. Рекомендації: Доповнити перелік санкцій за порушення принципів академічної доброчесності НПП позбавленням права наукового керівництва аспірантами. Зважаючи на особливості підготовки здобувачів на третьому рівні вищої освіти (8-й рівень НРК), рекомендовано більше використовувати форми колегіального оцінювання (peer-assessment) результатів навчання: критичний аналіз індивідуальних письмових завдань та усної презентації колег, перехресне рецензування робіт, груповий аналіз пітчінгу ідей, опонування колегам та ін.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання є чіткими і зрозумілими. Вони загалом дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання, а також оприлюднюються заздалегідь. Форми атестації аспірантів відповідають вимогам Постанови КМУ «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу. Ці правила забезпечують об'єктивність екзаменаторів та визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. Університет використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенню академічної доброчесності. Усі зазначені недоліки не є суттєвими, бо жоден з них критично не ускладнює процес якісного отримання освітніх послуг. Загалом за Критерієм 5 експертна група дійшла висновку щодо його загальної відповідності вимогам якості вищої освіти.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

На основі співбесід та аналізу документів встановлено, що до викладання на ОНП залучено 14 НПП, академічна та професійна кваліфікація яких забезпечує досягнення визначених цілей та ПРН. Зокрема: Борщовецька В.Д., к.пед.н., доц. (ОК «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)»); Ярмола О.В., к.філос.н. (ОК «Філософія»); Варченко О.М., д.е.н., проф. (ОК «Методологія наукових досліджень в менеджменті», «Концептуальні засади сталого розвитку агросфери»); Непочатенко В.А., к.ф.-м.н., доц. (ОК «Сучасні методи оптимізації у прикладній економіці (економетрика та моделювання економічних процесів)»); Дем'яненко О.О., к.пед.н., доц. (ОК «Сучасні методи викладання у вищій школі»); Гринчук Ю.С., д.е.н., проф. (ОК «Сучасні методи та технології стратегічного менеджменту», «Менеджмент інноваційного проекту»), Трофимчук М.І., к.е.н., доц. (ОК «Технічна підтримка освітнього процесу у вищій школі», «Програмне забезпечення та інформаційні системи в менеджменті»); Драган О.О., к.е.н., доц. (ОК «Управління ризиком»); Юхименко П.І., д.е.н., проф. (ОК «Сучасні економічні теорії»); Вихор М.В., к.е.н., доц. (ОК «Управління змінами», «Менеджмент (поглиблене вивчення)»); Новікова В.В., к.е.н., доц. (ОК «Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів»); Крисанов Д.Ф., д.е.н., проф. (ОК «Комерціалізація наукових досліджень та трансфер технологій»); Коваль Н.В. к.е.н., доц. (ОК

«Менеджмент персоналу (поглиблене вивчення)»; Паска І.М., д.е.н., проф. (ОК «Менеджмент корпоративних організацій»). Академічна та професійна кваліфікація НПП дозволяє забезпечити досягнення цілей та ПРН. Усі викладачі мають наукові ступені і постійно дбають про підвищення свого професійного рівня та кваліфікації. НПП, задіяні до реалізації ОП, мають публікації у виданнях Scopus/WoS, що є дуже важливим для підготовки фахівців третього рівня освіти. Зокрема, Борщовецька В.Д. має 1 статтю, Варченко О.М. - 5, Непочатенко В.А. - 1, Дем'яненко О.О. - 1, Гринчук Ю.С. - 2, Драган О.О. - 2, Крисанов Д.Ф. - 3, Юхименко П.І. - 4, Новікова В.В. - 4, Паска І.М. - 3. НПП також мають публікації у інших наукометричних базах даних, статті у фахових виданнях України, опубліковані підручники, навчальні посібники, монографії, здійснюють консультування здобувачів наукових ступенів, беруть участь у міжнародних проєктах, виконанні НДР, атестації кадрів, готують матеріали навчальних занять англійською мовою, мають розроблені НМКД, беруть участь у професійних об'єднаннях. Варченко О.М. має сертифікат В2 (англійська мова). При цьому Ярмола О.В., Трофимчук М.І., Вихор М.В. та Коваль Н.В. не мають публікацій у виданнях Scopus/WoS. До того ж наявна низька публікаційна активність окремих викладачів у контексті дисциплін, які вони викладають за ОП (Трофимчук М.І. «Технічна підтримка освітнього процесу у вищій школі», Драган О.О. «Управління ризиком», Вихор М.В. «Управління змінами», Новікова В.В. «Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів»).

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

У результаті проведених співбесід з адміністрацією університету, НПП випускової кафедри, керівником відділу кадрів, відділу навчально-методичної та виховної роботи, аналізу змісту офіційного веб-сайту встановлено, що процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації ОП. Штатні науково-педагогічні працівники приймаються на роботу відповідно до «Положення про порядок заміщення посад НПП БНАУ» (<https://cutt.ly/2nXPYXR>), Статуту БНАУ (<http://surl.li/phlq> та Колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом (<http://surl.li/phlv>). Академічна та професійна кваліфікація викладачів, що приймають участь у реалізації освітньо-наукової програми (ОП), повністю забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання. Усі викладачі мають наукові ступені й постійно дбають про підвищення професійного рівня та професійної кваліфікації. Усі викладачі дисциплін ОП, включених до «Циклу професійної підготовки» є фахівцями у відповідній галузі та цілком кваліфіковані викладати відповідні дисципліни на третьому рівні вищої освіти. Оголошення про проведення конкурсу на заміщення посади НПП, терміни та умови його проведення публікуються на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу (<https://btsau.edu.ua/uk/content/naukovo-pedagogichni-pracivnyku>). До участі у конкурсі на заміщення вакантної посади науково-педагогічного працівника допускаються особи, які відповідають кваліфікаційним вимогам до відповідної посади. Кандидат на посаду повинен володіти відповідними компетентностями, мати високі морально-етичні якості. Заяви про участь у конкурсі мають право подавати особи, які мають науковий ступінь і вчене звання та за своїми професійно-кваліфікаційними якостями відповідають вимогам до НПП установлених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» та умовам оголошеного конкурсу.

3. Зклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Взаємодія з роботодавцями здійснюється за допомогою Ради роботодавців в університеті на факультеті (<http://surl.li/swnb>). Представники роботодавців є членами Академічної ради з реалізації науково-освітньої програми підготовки доктора філософії. Під час зустрічей з гарантом ОП, НПП, представниками роботодавців встановлено, що основними формами залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу за ОП «Менеджмент» є: участь у розробці і оновленні ОП, проведення роботодавцями тренінгів, конференцій, семінарів, круглих столів, практик; гостьових лекцій професіоналів-практиків, надання допомоги з оновлення матеріально-технічної бази, інформаційно-аналітичних матеріалів. Аспіранти БНАУ можуть відвідувати гостьові, бінарні лекції. Зокрема, директор з економіки та фінансів ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів» Жупаник В.М. прочитав лекцію на тему: «Економічний розвиток агропромислових підприємств: проблеми і перспективи». Бінарна лекція проведена керівником Білоцерківського управління ГУ Державної фіскальної служби України у Київській області Козиревою П.Г. на тему "Розвиток місцевого оподаткування в контексті децентралізації економіки України" (<https://cutt.ly/MnJfJaj>). Гостьова лекція була проведена професором Гіссенського університету Михаеля Шмітца на тему: «Resource Economics, Competiveness and Agri-environmental Policy» (<https://cutt.ly/ZnJfC9I>). Проведено вебінар за участю Дніпровського державного аграрно-економічного університету та Університету штату Огайо на тему: «Управління фермерськими господарствами у XXI ст.: виклики, завдання і можливості» (<https://cutt.ly/4nJgqfL>).

4. Зклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

На підставі проведення зустрічей з НПП, студентами ОП, роботодавцями та випускниками БНАУ виявлено той факт, що на момент роботи експертної групи залучення до аудиторних занять за ОП «Менеджмент» професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців здійснюється на рівні проведення тренінгів, круглих столів, семінарів у рамках навчальних дисциплін. Так, директор з економіки та фінансів Жупаник В.М. (ТОВ «Сквирський

комбінат хлібопродуктів») прочитав лекцію на тему: «Економічний розвиток агропромислових підприємств: проблеми і перспективи»; керівник Білоцерківського управління ГУ Державної фіскальної служби України у Київській області Козирев П.Г. провів лекцію на тему "Розвиток місцевого оподаткування в контексті децентралізації економіки України" (<https://cutt.ly/MnJfJaj>); відбулася гостьова лекція експерту галузі професора Гіссенського університету Михаеля Шмітца, на тему: «Resource Economics, Competiveness and Agri-environmental Policy» (<https://cutt.ly/ZnJfC9I>); он-лайн зустрічі у вигляді вебінару за участю Дніпровського державного аграрно-економічного університету та Університету штату Огайо на тему: «Управління фермерськими господарствами у XXI ст.: виклики, завдання і можливості» (<https://cutt.ly/4nJgqfL>).

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

На основі проведених співбесід з НПП, ознайомлення з наданою документацією встановлено, що БНАУ сприяє професійному розвитку викладачів через співпрацю з іншими організаціями в Україні та міжнародними партнерами, залучає та стимулює до участі НПП у науково-дослідній роботі, конференціях, майстер-класах, круглих столах, стажуваннях. У БНАУ розроблено «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності у БНАУ», яке регулює процес стимулювання професійного розвитку НПП. Університет сприяє підвищенню кваліфікації НПП, відвідування ними професійних тренінгів, ворк-шопів, тощо. У ЗВО діє пролонгований методико-психологічний семінар «Школа професійно-педагогічного зростання» для НПП Білоцерківського національного аграрного університету (<https://cutt.ly/mc4Kj15>); функціонують сертифіковані курси підвищення педагогічної майстерності викладачів. Професійний розвиток НПП також відбувається завдяки активній участі у: роботі спеціалізованих Вчених рад, наукових семінарів, науково-практичних конференцій. Так, д-р екон. наук, проф. Варченко О.М., Гринчук Ю.С., Свиноус І.В., Паска І.М. є членами спеціалізованої ради Д 27.821.03 (<https://science.btsau.edu.ua/node/53>). Варченко О.М., Гринчук Ю.С., Свиноус І.В., Паска І.М., Борщовецька В.Д. входять до редколегії фахового наукового збірника «Економіка та управління АПК» (<https://cutt.ly/bnVNX1z>). Проф. Варченко О.М. та Свиноус І.В. включено до редколегії фахового видання «Інноваційна економіка» (<https://cutt.ly/LnVNBzm>) та до редколегії наукового видання, яке включено до WoS «Agricultural Science and Practice» (<https://cutt.ly/xnVNML9>). У рамках актуальних україно-чеських проєктів за участю НПП було проведено воркшопи: «Project management: trips and tricks how to prepare EU project», «HR Awards strategy»; відбувся сертифікатний англomовний курс лекцій (<https://cutt.ly/9c4KQNS>), координатор проєкту від БНАУ - проф. Димань Т.М.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

БНАУ здійснює матеріальне та нематеріальне стимулювання викладачів до розвитку викладацької майстерності на основі щорічних конференцій викладачів, програм відзначення кращих викладачів, преміювання науково-педагогічних співробітників згідно актуального колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом БНАУ (<https://cutt.ly/snJgaJk>). На основі проведених співбесід з НПП, ознайомлення з наданою документацією встановлено, що в БНАУ застосовуються різні форми заохочення. Зокрема виплачуються премії за публікацію статей у виданнях, що індексуються у міжнародних науково-метричних базах даних Scopus, Web of Science; за присудження наукового ступеня доктора наук та доктора філософії, за наукове керівництво й успішний захист аспіранта, за підготовку і отримання призового місця здобувачем в олімпіадах та конкурсах зі спеціальностей. Університет здійснює оплату відряджень, надає можливість для стажування за кордоном. Кращих НПП заохочуються грамотами подяками, іншими відзнаками та грошовими преміями.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Встановлено відповідність викладачів освітньої програми академічній кваліфікації з тих освітніх компонентів, які вони викладають на ОП. Наявність втілених в інституційну практику БНАУ формально зафіксованих процедур конкурсного добору викладачів. Роботодавці беруть участь в організації та реалізації освітнього процесу. БНАУ має налагоджену систему професійного розвитку викладачів через співпрацю з іншими організаціями в Україні та міжнародними партнерами, залучає та стимулює до участі НПП у науково-дослідній роботі, конференціях, майстер-класах, круглих столах, стажуваннях. БНАУ здійснює матеріальне та нематеріальне стимулювання викладачів до розвитку викладацької майстерності на основі розроблених положень, також проводяться опитування НПП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Слабкі сторони: Наявна низка публікаційна активність окремих викладачів у контексті дисциплін, які вони викладають за ОП. У міжнародній науковій діяльності беруть участь лише окремі викладачі. Рекомендації:

Доцільно забезпечити підвищення публікаційної активності викладачів у контексті дисциплін, які вони викладають на ОНП, а також участі НПП у міжнародній науковій діяльності.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Професійна кваліфікація НПП відповідає цілям ОП та ПРН. Під час проведення конкурсу на посади викладачів їх професіоналізм та спроможність забезпечити викладання відповідно до цілей ОП є вирішальними для результатів конкурсного відбору. Відбувається залучення роботодавців до освітнього процесу, професіоналів-практиків, експертів галузі. Наявна система професійного розвитку, що відповідає потребам та інтересам викладачів, впливає на реальне підвищення якості викладання. Існує система матеріального та морального заохочення викладачів для забезпечення досконалості у викладанні. Загалом за Критерієм 6 експертна група дійшла висновку щодо його загальної відповідності вимогам якості вищої освіти.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Під час відео-огляду ЕГ було підтверджено, що в БНАУ досягнення визначених ОНП цілей та ПРН забезпечується за рахунок використання фінансових та матеріально-технічних ресурсів ЗВО повною мірою. В університеті створено матеріально-технічну базу, яка дозволяє в повному обсязі організувати навчальний процес здобувачів. Здобувачі забезпечені просторими навчальними аудиторіями. Всі продемонстровані лекційні аудиторії обладнані мультимедійними проекторами. Аудиторії, де проходять практичні заняття, обладнані сучасними комп'ютерними класами, сучасними телевізорами з можливістю демонструвати інформацію за допомогою флеш-носія. Здобувачі та викладачі мають доступ до наукової бібліотеки БНАУ (<https://library.btsau.edu.ua/>). Також є можливість електронного пошуку необхідної інформації, користування електронними базами даних та репозитарієм, який налічує більше 6000 публікацій (<http://rep.btsau.edu.ua/>). Бібліотека має доступ до електронних баз даних: Центр учбової літератури, SpringerLink, Scopus, Web of Science. За результатами опитування здобувачів, майже 90 % задоволені наявними ресурсами наукової бібліотеки БНАУ. Крім того, аспіранти мають можливість працювати з науково-методичною літературою в конференц залі економічного факультету. В приміщеннях БДАУ здобувачі мають безкоштовний доступ до WiFi. Здобувачі у разі потреби мають можливість поселення в гуртожиток, який має досить комфортні умови для проживання. Аспіранти мають змогу відвідувати спортивний та тренажерний зал університету, що підтвердили під час розмови Гарант ОНП та здобувач Бачинський Р. Л. В ЗВО функціонує система дистанційного навчання (Е-навчання) на платформі Moodle, що було продемонстровано під час відео-огляду інженером відділу забезпечення якості освіти Василенко О. І. (<https://teach.btsau.net.ua/>). Гарант ОНП та керівництво БНАУ зауважили, що в університеті ведеться постійна робота щодо удосконалення матеріально-технічної бази. Зокрема, на економічному факультеті найближчим часом планується створити Research Hub для реалізації дослідницьких проектів. За допомогою проекту UniClad вже надходить обладнання, яке надасть додаткові можливості для розвитку здобувачів ОНП (електронна дошка, сканер-ризограф, потужні дороговартісні комп'ютери). Крім того, в планах створення міждисциплінарного центру експертизи аграрних інновацій і підприємництва. Особливу увагу керівництво БНАУ планує приділити придбання необхідного програмного забезпечення. Під час зустрічі з аспірантами ЕГ засвідчила їх задоволеність рівнем матеріально-технічної бази і навчально-методичного забезпечення ОНП. Здобувачі Свиноус Н. І. та Бачинський Р. Л. підкреслили важливість наявності лабораторії інформаційно-аналітичного забезпечення досліджень в аграрній економіці, де аспіранти можуть працювати за комп'ютером та мають доступ до статистичних даних. ЕГ підтверджує, що фінансові та матеріально-технічні ресурси, а також навчально-методичне забезпечення ОНП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та ПРН.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Згідно статей 8.6 та 8.11 Статуту БНАУ науково-педагогічні працівники і здобувачі вищої освіти мають право на безоплатне користування бібліотеками, інформаційними фондами, навчальною, науковою та спортивною базами Університету; безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я (для осіб з особливими освітніми потребами) (<https://cutt.ly/rmXEGVe>). Гарант ОНП зазначив, що в приміщеннях університету є зони вільного

доступу до мережі WiFi. Під час дистанційного навчання здобувачі користуються платформою Moodle, де отримують завдання, лекції, консультуються з викладачами та отримують необхідну інформацію, а також електронною бібліотекою та електронним репозитарієм. Під час бесіди ЕГ з директор бібліотеки Бачинська Н. А. підтвердила, що оновлення бібліотечного фонду науковими, навчально-методичними та періодичними матеріалами відбувається регулярно. Гарантом ОНП Паскою І. М. зазначено право безоплатного доступу здобувачів до спорткомплексу з тренажерним залом, що під час зустрічі підтвердили і самі здобувачі. Під час співбесіди зі здобувачами та представниками студентського самоврядування експертною групою встановлено, що доступ здобувачів освітнього процесу до інфраструктури університету та інформаційних ресурсів здійснюється безоплатно. Під час зустрічі з академічним персоналом та менеджментом ЗВО реалізація прав на безоплатний доступ до ресурсів університету було підтверджено. На підставі огляду матеріально-технічної бази БНАУ, проведення зустрічей зі здобувачами, представниками студентського самоврядування, академічним персоналом, представниками допоміжних сервісних підрозділів було встановлено, що всі учасники освітнього процесу мають безоплатний доступ до мережі Інтернет з будь-якої точки ЗВО та до таких елементів інфраструктури, як спортивна зала, бібліотека, комп'ютерні аудиторії, які необхідні для навчання, викладацької та наукової діяльності. Під час проведення зустрічей ЕГ було встановлено, що здобувачі та викладачі мають доступ до наукової та навчальної літератури в бібліотеці в паперовій та електронній формі для підготовки до лекційних, практичних, семінарських занять та проведення необхідних наукових досліджень. В результаті проведення акредитаційної експертизи ЕГ підтверджує, що БНАУ забезпечує безоплатний доступ НПП і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та наукової діяльності в межах ОНП.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Право на безпечне освітнє середовище для здобувачів в БНАУ гарантується Статутом університету (<https://cutt.ly/zmXGmY>). Університет забезпечує безпечність освітнього середовища для життя та здоров'я учасників освітнього процесу шляхом дотримання норм техніки безпеки, проведення інструктажів для здобувачів і працівників закладу вищої освіти. У зв'язку з епідеміологічною ситуацією адміністрацією БНАУ у 2020 році було розроблено і затверджено низку положень, що спрямовані на запобігання поширенню COVID-19: Порядок алгоритму дій у разі виявлення у здобувача, викладача або працівника БНАУ ознак УНП (<https://cutt.ly/mc4Lav7>), Тимчасові рекомендації щодо протиепідемічних заходів та організації освітнього процесу БНАУ в період карантину в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (<https://cutt.ly/xs4LsOj>), Тимчасові рекомендації щодо протиепідемічних заходів в гуртожитках БНАУ на період карантину в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (<https://cutt.ly/dc4LdTI>). Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ зафіксована наявність в приміщеннях БНАУ дезінфікуючих засобів та засобів індивідуального захисту у працівників закладу. Умови проживання у гуртожитках відповідають санітарно-гігієнічним нормам. Навчальні аудиторії, коридори та інші приміщення обладнані вогнегасниками та планом евакуації з будівлі. На території студмістечка діє медичний пункт (<https://cutt.ly/5mXH9cu>), а всі структурні підрозділи забезпечені аптечками із засобами первинної допомоги, що підтверджено під час зустрічі гарантом ОНП. На території корпусу, де навчаються здобувачі за даною ОНП, є заклади громадського харчування (їдальня та буфет). В ході зустрічі з аспірантами і представниками студентського самоврядування ЕГ засвідчила високий рівень задоволеності здобувачів освітнім середовищем, яке, на їх думку, повністю відповідає вимогам законодавства і задовольняє їх потреби та інтереси. В університеті діє Центр вирішення конфліктних ситуацій та надання психолого-педагогічної допомоги. В БНАУ задля задоволення мистецьких інтересів здобувачів діють різні художні та творчі колективи, є простора актовна зала, музей закладу. Під час зустрічей встановлено, що в закладі сформований сприятливий морально-психологічний клімат. Гарант ОНП, академічний персонал, наукові керівники здобувачів, спеціалізовані підрозділи сприяють запобіганню конфліктних ситуацій, реалізують індивідуальний студентоцентризований підхід до кожного здобувача. ЕГ підтверджує, що освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за ОНП «Менеджмент», та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Освітня підтримка здобувачів вищої освіти з боку ЗВО забезпечується через організацію навчального процесу і викладання дисциплін. У вільному доступі на сайті БНАУ розміщена інформація про ОНП, робочі програми з дисциплін, силабуси, навчальні плани, розклад занять і т.д. (<https://science.btsau.edu.ua/node/321>). Консультативна підтримка щодо вивчення навчальних дисциплін відбувається відповідно до графіка консультацій та у встановлений за домовленістю між викладачем і аспірантом час. Освітня та інформаційно-консультативна підтримка здобувачів в умовах карантину здійснюється через систему дистанційного навчання Moodle, за допомогою засобів технічного зв'язку, через електронну пошту, телефон або месенджери. Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ мала можливість пересвідчитись в тому, що здобувачі мають доступ до інформації за всіма дисциплінами, які викладаються на даній ОНП. Під час зустрічі учасниками освітнього процесу ЕГ встановлено, що в БНАУ існує різнобічна підтримка здобувачів з боку всіх працівників закладу. Організаційна та інформаційна підтримка здобувачів також здійснюється через органи студентського самоврядування. Всі факультети представлені у Студентській раді та Раді молодих вчених і за потреби оперативно доносять необхідну інформацію від здобувачів до керівництва університету і навпаки. Рада молодих вчених БНАУ всебічно сприяє науковій та винахідницькій діяльності здобувачів ОНП. Під час онлайн зустрічей Голова Ради молодих вчених Роль Н.В. та Голова Студентської ради Іщенко І. підтвердили свою участь в інформаційній та консультативній підтримці здобувачів, захисті їх прав та

інтересів. Для здійснення дієвої соціальної підтримки створено Центр вирішення конфліктних ситуацій та надання психолого-педагогічної допомоги (<https://cutt.ly/RmX2y7p>). Керівник Центру Погоріла С.Г. зазначила, що до його складу входять викладачі, що є фахівцями в напрямі психології та педагогіки, та студенти, які мають відповідні сертифікати тренера з протидії булінгу, юридичну освіту. Мета Центру – забезпечити здорову психологічну атмосферу та клімат всім учасникам освітнього процесу БНАУ. Соціальна підтримка здобувачів забезпечується також соціальною інфраструктурою закладу. На території університету функціонують гуртожитки, спортивний комплекс з тренажерним залом, майданчиками для ігор. В навчальних корпусах є заклади громадського харчування. Здобувачі зазначили, що їм надано вільний доступ до будь-якої інформації, яка стосується їх освітнього та позаосвітнього процесу. За результатами анкетування переважна більшість здобувачів задоволені якістю освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки, що підтверджено ЕГ і під час зустрічі з аспірантами. Здобувачі мають змогу звертатися за наданням матеріальної допомоги до профспілкової організації. ЕГ підтверджує, що університет забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за ОНП «Менеджмент».

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

В БНАУ питання реалізації прав на освіту особами з особливими освітніми потребами реалізується за допомогою Статуту університету, Порядку супроводу навчання студентів з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (<https://cutt.ly/mvixa5t>), Положення про індивідуальний графік відвідування занять здобувачами вищої освіти денної форми навчання в БНАУ (<https://cutt.ly/6mX6iaZ>), Положення про порядок проведення вступних випробувань при вступі до аспірантури осіб з обмеженими можливостями здоров'я у БНАУ (<https://cutt.ly/DmX6D9L>). Відповідно до діючих нормативних положень, здобувачі з особливими освітніми потребами мають право на організацію індивідуального навчання (в тому числі і з застосуванням дистанційних технологій освіти) та доступ до приміщень навчальних корпусів та гуртожитку за допомогою відповідальної особи з боку університету, визначеної розпорядженням декана факультета. Для таких осіб закладом максимально передбачено проведення занять на перших поверхах навчальних корпусів університету. При поселенні в гуртожиток такі особи розміщуються у кімнатах на першому поверсі. Під час бесіди з першим проректором Новаком В. П. та проректором з освітньої, виховної та міжнародної діяльності Димань Т. М. встановлено, що в БНАУ створені необхідні умови для доступу і навчання осіб з особливими потребами до приміщень навчальних корпусів, гуртожитків та іншої інфраструктури університету (є пандуси, облаштовані туалетні кімнати та інше). ЕГ встановлено, що на ОНП «Менеджмент» осіб з особливими освітніми потребами немає. Для осіб з проблемами опорно-рухового апарату входи навчальних приміщень обладнані широкими пандусами. ЕГ мала можливість пересвідчитися у їх наявності під час огляду матеріально-технічної бази університету. У цілому ЕГ підтверджує, що ЗВО створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Політику та процедури вирішення конфліктних ситуацій в БНАУ регламентують наступні внутрішні нормативні документи: Етичний кодекс університетської спільноти (<https://cutt.ly/kpJhIJA>), який визначає базові цінності, моральні принципи й стандарти етичної поведінки всіх учасників освітнього процесу; Антикоруційна програма БНАУ (<https://cutt.ly/5mCrtZL>), в межах якої впроваджено ряд заходів щодо забезпечення прозорості та об'єктивно оцінювання в процесі атестаційних контролів та у період сесії; Колективний договір БНАУ (<https://cutt.ly/DmCrlXh>), Правила внутрішнього трудового розпорядку (<https://cutt.ly/VmCrnIS>), Положення про уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції в БНАУ (<https://cutt.ly/LmCrDw2>), Положення про академічну доброчесність у БНАУ (<https://cutt.ly/CcnXijN>), Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності у БНАУ (<https://cutt.ly/mnBaXzk>), Статут університету (<https://cutt.ly/VmCr4Kv>) та інші. Всі перераховані документи є в публічному доступі й знаходяться на сайті університету. На сайті також розміщено контактну інформацію Уповноваженого з антикорупційної діяльності (<https://cutt.ly/9mCyId7>) та керівника Центру вирішення конфліктних ситуацій та надання психолого-педагогічної допомоги (<https://cutt.ly/VmCyJna>). Проте, відсутня контактна інформація для дистанційного звернення на умовах анонімності (електронна пошта, онлайн скринька тощо). Спеціальних документів, які регулюють процедури вирішення конфліктів, пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією, булінгом, в БНАУ немає. Під час зустрічі зі здобувачами ЕГ встановлено, що випадків конфліктних ситуацій на даній ОНП не було. Більшість питань здобувачів знають, куди звертатись у разі виникнення конфліктних ситуацій. В університеті створено комісію з питань етики та академічної доброчесності, яка сприяє дотриманню етичних принципів і стандартів. У кожному навчальному корпусі встановлено скриньки довіри, якими можна скористатися для надання інформації про факти корупції, порушення академічної доброчесності або виникнення конфліктних ситуацій. Проблемні питання можна надіслати, в тому числі і анонімно, за допомогою онлайн скриньки, що знаходиться на сторінці Студентської ради (<https://cutt.ly/tmCyp5q>). Ліщенко І., Голова студентської ради БНАУ, оперативно перевіряє всі надіслані скарги і пропозиції, в чому ЕГ мала змогу переконатись. Після розмови з фокус групами ЕГ з'ясовано, що фактів виникнення конфліктних ситуацій, пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією або корупцією, тощо на даний час не було зафіксовано. Однак, здобувачі поінформовані про процедури вирішення конфліктних ситуацій. У цілому ЕГ підтверджує, що в

ЗВО існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

У БНАУ достатній рівень фінансового, матеріально-технічного та навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності, інформатизації навчального процесу на ОНП. Матеріально-технічна база сприяє досягненню визначених цілей і програмних результатів ОП. Здобувачі і академічний персонал мають безоплатний доступ до точок WiFi, до спортивного, наукової бібліотеки та іншої інфраструктури університету. Всі бажаючі здобувачі забезпечені гуртожитком. В БНАУ створене цілком безпечне середовище для навчання. Створюються необхідні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами. На високому рівні забезпечено консультативну та соціальну підтримку здобувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабкі сторони та недоліки: Відсутність чітких норм і правил щодо процедур вирішення конфліктів, пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією, булінгом. Навчальні корпуси та гуртожитки всередині лише частково обладнані для маломобільних здобувачів. Рекомендації: Визначити чіткі правила щодо процедур вирішення конфліктів, пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією, булінгом. Активізувати роботу над адаптацією матеріально-технічної бази для маломобільних здобувачів. Адаптувати сайт університету для осіб з порушеннями зору. Додати контактну інформацію з Уповноваженим з антикорупційної діяльності та керівником Центру вирішення конфліктних ситуацій та надання психолого-педагогічної допомоги у вигляді електронної пошти, месенджера або електронної скриньки довіри.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Матеріально-технічна база університету дозволяє досягати визначених цілей і програмних результатів ОНП «Менеджмент». Здобувачі та НППІ мають змогу безкоштовно отримувати все необхідне для забезпечення освітніх потреб. В БНАУ створене безпечне освітнє середовище. ЕГ дійшла висновку, що встановлені факти дають можливість зробити висновок про загальну відповідність усіх підкритеріїв Критерію 7 з недоліками, що не є суттєвими. Виконання рекомендацій може підвищити якість навчання за ОНП.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Розроблення, затвердження моніторинг та періодичний перегляд ОП в БНАУ регламентують наступні документи: політика БНАУ у сфері якості (<https://bit.ly/3rjgwuA>), яку затверджено Вченою радою університету 17.09.2018 р, протокол № 9; «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ» (<https://bit.ly/2ZsSfYN>), яку затверджено Вченою радою університету 23.12.2019 р, протокол № 16; «Положення про моніторинг якості освітнього процесу в Білоцерківському національному аграрному університеті» (<https://cutt.ly/xnJh39O>), яку затверджено Вченою радою університету 16.03.2021 р, протокол № 2; «Положення про освітні програми у БНАУ» (<https://cutt.ly/PnJh6nl>), яку затверджено Вченою радою університету 22.03.2018 р, протокол № 2; «Положення про освітньо-наукові програми підготовки доктора філософії (PhD) у Білоцерківському національному аграрному університеті» (<https://cutt.ly/pnJjr1>), яку затверджено Вченою радою університету 20.02.2018 р, протокол № 1. Перегляд та оновлення ОНП відбувається за участю проєктної групи та з залученням всіх стейкхолдерів освітнього процесу, з урахуванням актуальних тенденцій ринків праці та освітніх послуг. На основі результатів анкетування, згідно розробленої матриці та графіка опитувань, відділ забезпечення якості освіти здійснює моніторинг якості освіти і освітнього процесу (<https://bit.ly/2YNHnUV>). Результати анкетування представлено на сайті університету (<https://education.btsau.edu.ua/node/7>).

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Реалізація залучення здобувачів вищої освіти до процесу періодичного перегляду ОНП та інших процедур забезпечення її якості була підтверджена під час зустрічей з гарантом, де було зазначено що аспіранти запрошуються на засідання кафедри, де можуть висловлювати свою думку та пропозиції щодо покращення ОНП. Також під час зустрічі зі здобувачами (День 1, 14.00-15.00), здобувачі підтвердили, що їх думка цікавить гаранта і враховується під час перегляду ОП. Також було підтверджено факт залучення здобувачів до участі в засіданнях кафедри. Також проводяться опитування здобувачів. Представники органів студентського самоврядування беруть активну участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОНП. Згідно з Положенням «Про студентське самоврядування Білоцерківського національного аграрного університету» (<https://bit.ly/3dSLEOo>) у складі Ради економічного факультету, Вченої ради університету, Ради молодих вчених (<https://science.btsau.edu.ua/node/55>), групі зі змісту та якості освіти, засіданнях кафедри, представники студентського самоврядування беруть участь в обговореннях питань призначення стипендії, організації дозвілля, умов проживання в гуртожитках, а також питань, що стосуються удосконалення ОНП. Студенти приймають участь у різних інформаційно-навчальних і тренувальних заходах університету щодо системи внутрішнього забезпечення якості, академічної доброчесності, тощо. У співпраці з відділом забезпечення якості освіти Студентську раду БНАУ залучають до проведення незалежних студентських опитувань та інтерв'ювань, організацій проєктів (<https://bit.ly/2Zik7yB>).

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Під час зустрічі з роботодавцями (День 1, 15.30-16.30), експертна група мала можливість спілкуватись з: 1. Діденко Сергій Володимирович, директор бізнес-підрозділу “Ячні продукти”, ГК “Овостар Юніон”, к.екон.н.; 2. Довгий Олександр Петрович, директор з безпеки та охорони праці найбільшого виробника гальмівних систем та тафрикційних виробів в східній Європі, ТОВ Білоцерківський завод “Трібо”; 3. Жупаник Василь Миколайович, директор з економіки, та фінансів ТМ “Сквирянка” (ТОВ “Сквирянський комбінат хлібопродуктів”); 4. Музиченко Ольга Миколаївна, завідувачка сектору електронних секторів Управління електронних сервісів ГУ ДПС у Київській області; 5. Дамс Ерік Володимирович, менеджер зі збуту департаменту дилерських продажів ТОВ “Білоцерківського заводу”Трібо”; 6. Гринчук Віталій Юрійович, голова Узинської ОТГ Київської обл., к.екон.н.; 7. Димань Т.М., проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності БНАУ, д. с.-г. н., професор. Роботодавці приймають активну участь у періодичному перегляді та моніторингу ОНП «Менеджмент» та результатів освітньої діяльності. На економічному факультеті діє Рада роботодавців. Щорічно стейкхолдери надають рецензії на ОНП (<https://science.btsau.edu.ua/node/453>). Роботодавці залучаються до читання лекцій, проведення ознайомчих семінарів, панельних дискусій. Сприяють проходженню стажування і підвищенню кваліфікації, виконанню госпрозрахункових тематик, стратегічному партнерству, формуванню змісту якісної фахової освіти. Проводять опитування роботодавців щодо напрямів удосконалення освітніх програм (<https://cutt.ly/MnJpCQ>). Результати опитувань обговорюються на засіданнях кафедр та Академічній раді. На основі результатів опитування та обговорень вносяться зміни до ОП.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Під час зустрічі зі здобувачами вищої освіти ОНП (День 1, 14.00-15.00), експертна група дізналась, що аспірантка Свиноус Н.І. планує працевлаштування в Білоцерківському НАУ. Відділ маркетингу, акредитації та ліцензування здійснює збір інформації щодо кар'єрного шляху та працевлаштування випускників. Деканат економічного факультету та випускові кафедри відслідковують тенденції працевлаштування та підтримують контакти з випускниками, які оцінюють якість отриманої освіти за допомогою анкетування (<https://cutt.ly/enJjVXD>), яке призначено взагалі для випускників та в якому не враховано особливості саме цієї ОП. Результати анкетування розміщують на сайті університету: (<https://science.btsau.edu.ua/node/454>, <https://education.btsau.edu.ua/node/7>). У соціальній мережі Facebook створено сторінки «Економічний факультет» та «Типовий економ» (<https://cutt.ly/DnJkykd>, <https://cutt.ly/enJkaem>), на яких випускники різних освітніх рівнів активно беруть участь в опитуваннях та діляться власним досвідом роботи.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У результаті зустрічей з керівником та менеджментом БНАУ, його академічним персоналом визначено, що університет проводить активну роботу щодо виявлення недоліків у освітньому процесі, сприяє їх ліквідації та запобіганню з метою забезпечення якості освіти для її здобувачів. Для виявлення недоліків у освітній діяльності та

ОП застосовується методологія PDCA (<https://education.btsau.edu.ua/node/10>). Діяльність здійснюється у відповідності до: Положення про порядок проведення внутрішніх аудитів системи забезпечення якості та здійсненню коригувальних і запобіжних дій у БНАУ (<https://bit.ly/3rmssx5>), Положення про моніторинг якості освітнього процесу в БНАУ (<https://bit.ly/3fZk6sM>), Положення про освітні програми в БНАУ (<https://bit.ly/3oPqIAb>). З метою виявлення недоліків в ОНП проводять внутрішні аудити системи забезпечення якості. За підсумками проведених у 2020 році внутрішніх аудитів було ідентифіковано такі проблеми реалізації ОНП: 1) недостатня публікаційна активність НПП у наукових журналах, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus або Web of Science Core Collection; 2) недостатнє матеріально-технічне забезпечення деяких дисциплін; 3) недостатня кількість навчально-методичних матеріалів на платформі Moodle. Вказані недоліки обговорювалися на засіданні кафедри менеджменту, а також інших кафедр, що забезпечують підготовку здобувачів ОНП «Менеджмент». Зокрема, авторськими колективами кафедр підготовлено статті і подано для опублікування в індексованому виданні; заплановано оновлення програмного забезпечення через використання програмних продуктів на інформаційній платформі BAS ERP; долучено нові презентаційні матеріали до всіх дисциплін ОНП, розміщених на платформі Moodle.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Згідно з публічним реєстром акредитаційних справ (<https://public.naq.gov.ua/>), в БНАУ на разі проходять акредитацію за новою парадигмою ще з ОНП. Рішення ще не підписано. Освітньо-наукова програма «Менеджмент» проходить процедуру акредитації вперше.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В ЗВО на високому рівні прописані внутрішні документи, котрі регламентують діяльність відділу забезпечення якості освіти. Так їх результати діяльності відділу й імплементація культури якості в академічне середовище ЗВО спостерігалась під час проведення зустрічей. Відділ забезпечення якості освіти співпрацює з відділом навчально-методичної та виховної роботи, відділом маркетингу, ліцензування та акредитації, відділом науково-дослідної та інноваційної діяльності, органами студентського самоврядування, Радою молодих вчених. Відділ забезпечення якості освіти організовує та проводить постійний моніторинг якості освіти (<https://education.btsau.edu.ua/node/10>), на основі якого формує рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу та молодіжної політики. Відділом забезпечення якості вищої освіти розроблено матриці, графіки анкетувань, тексти анкет, форми онлайн-інтерв'ювання для проведення циклічних опитувань зацікавлених сторін (НПП, здобувачів вищої освіти, роботодавців, випускників). Певний рівень культури якості підтверджується тим, що аспіранти перевіряють власні наукові праці на відсутність плагіату за допомогою онлайн сервісів та за допомогою програми UNICHEK.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

До сильних сторін у контексті критерію 8 слід віднести наступне: 1. Реальне залучення НПП, здобувачів та роботодавців до процесу перегляду ОП; 2. Збір інформації про подальший кар'єрний шлях випускників інших рівнів, наявність окремого підрозділу, що займається цією роботою; 3. Наявність реально функціонуючого відділу забезпечення якості освіти; залучення органів студентського самоврядування до його роботи.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

До слабких сторін слід віднести наступне: Серед визначених ЗВО потенційних роботодавців відсутні суб'єкти, які орієнтовані саме на дослідницькі компетентності випускників ОНП «Менеджмент» (НДІ, дослідницькі центри тощо). Проведення аналізу результатів опитування аспірантів здійснюється у цілому, а не за кожною ОП окремо, що не сприяє глибокій ідентифікації проблем якості ОНП «Менеджмент» та ухваленню цілеорієнтованих рішень щодо її поліпшення. Рекомендації: Розглянути можливість: введення до складу потенційних роботодавців представників спеціалізованих науково-дослідних установ та організацій; здійснення аналізу результатів опитування аспірантів за кожною ОНП окремо; застосування у подальшому практики збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОНП.

Рівень відповідності Критерію 8.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Розробка, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОП відбувається згідно з визначеною інституційною політикою та процедурами внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Здобувачі вищої освіти залучаються до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості. Взаємодія з роботодавцями має реальний та постійний характер, але потребує вдосконалення. Здійснюється ідентифікація проблем реалізації ОНП та розробляються заходи щодо їх усунення. Під час інтерв'ювання здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники, інші причетні до освітньої діяльності за ОП продемонстрували розуміння необхідності покращення якості освіти. Загалом за Критерієм 8 експертна група дійшла висновку щодо його загальної відповідності вимогам якості вищої освіти.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила та процедури, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу, викладено у вільному доступі на офіційному сайті БНАУ (<https://btsau.edu.ua/>). Вони чітко визначені у Статуті БНАУ (<https://cutt.ly/1mJyo42>), Правилах внутрішнього розпорядку для працівників БНАУ (<https://cutt.ly/KmJyMyB>), Антикорупційній програмі БНАУ (<https://cutt.ly/umJyoJE>), Політиці БНАУ у сфері якості (<https://cutt.ly/PmJyFk>), Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ (<https://cutt.ly/3mJunv5>), Положенні про освітні програми в БНАУ (<https://cutt.ly/omJu1ny>), Положенні про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в БНАУ (<https://cutt.ly/lmJigHX>), Положенні про рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників БНАУ (<https://cutt.ly/FmJiTyn>), Етичному кодексі університетської спільноти (<https://cutt.ly/PmJiAdc>), Положенні про академічну доброчесність у БНАУ (<https://cutt.ly/kmJiCes>), Положенні про порядок визнання в БНАУ результатів навчання, отриманих в неформальній освіті (<https://cutt.ly/kmJordm>), Порядку супроводу навчання студентів з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у БНАУ (<https://cutt.ly/vmJolJW>). Основні нормативно-правові документи, що регулюють права та обов'язки всіх учасників університетської спільноти, наведені на сайті університету у вкладці «Освітній процес – Нормативно-правова база» (<https://education.btsau.edu.ua/node/8>). Правила та процедури, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу під час підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, розміщені в публічному доступі на сайті БНАУ у вкладці «Наукова діяльність – Нормативно-правова база» (<https://science.btsau.edu.ua/node/307>). Зазначені нормативно-правові документи оновлюються в разі змін і вчасно оприлюднюються на сайті. Під час зустрічі ЕГ з фокус-групами здобувачів, органів самоврядування здобувачів, викладачів та персоналу БНАУ встановлено, що всі учасники освітнього процесу обізнані в питаннях пошуку необхідної інформації щодо процедур і правил, які регулюють права та обов'язки університетської спільноти. Під час зустрічі зі здобувачами Чітчуї Арманд зазначив, що вся необхідна інформація стосовно правил і процедур навчання, робочих програм, силабусів навчальних дисциплін тощо розміщено на сайті університету. Свиноус Н. І. зауважила, що всю необхідну інформацію вона отримує, крім сайту, від наукового керівника, декана, завідувача відділу аспірантури та докторантури, викладачів, працівників університету. За результатами проведених зустрічей ЕГ підтверджено, що в БНАУ діють чіткі і зрозумілі всім учасникам освітнього процесу правила щодо їх прав та обов'язків, які знаходяться в публічному доступі. Керівництвом університету вживаються заходи щодо забезпечення виконання всіх правил за допомогою проведення роз'яснювальних робіт відділом забезпечення якості освіти та іншими структурними підрозділами.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

На офіційному сайті БНАУ у вкладці «Наука та інновації» розміщено проект ОНП «Менеджмент» на 2021 н.р. (<https://cutt.ly/3mJgbLV>). На сайті БНАУ є інтерактивна дошка (<https://cutt.ly/OmJg2Um>), на якій здобувачі, випускники, роботодавці, викладачі, працівники закладу та інші стейкхолдери можуть висловити свої пропозиції, в тому числі і з приводу зауважень щодо проекту ОНП. З метою зворотного зв'язку щодо зауважень стосовно проекту ОНП на сайті БНАУ створена гугл-форма, яка дозволяє всім бажаючим стейкхолдерам навести свої пропозиції щодо проекту ОНП та організації освітнього процесу (<https://cutt.ly/TmJhgOw>). Гарантом ОНП Паско І. М. та проректором з наукової та інноваційної діяльності Варченко О. М. зазначено, що проект ОНП «Менеджмент» заздалегідь розміщується на сайті університету та виноситься на обговорення Ради роботодавців економічного факультету БНАУ. Під час зустрічі зі стейкхолдерами Довгий О. П., директор з безпеки та охорони праці ТОВ Білоцерківський завод «Трібо», та Музиченко О. М., завідувач сектору електронних секторів Управління електронних сервісів ГУ ДПС у Київській області, зазначили, що вони беруть участь у обговоренні проектів ОНП «Менеджмент» на Раді роботодавців та мають змогу висловити свої пропозиції за допомогою анкет. Жупаник В. М., директор з економіки

та фінансів ТОВ «Сквирянський комбінат хлібопродуктів» підкреслив, що вносив пропозиції під час обговорення проєкту ОНП «Менеджмент» (2021 н.р.) на Раді роботодавців в грудні 2020 р. щодо вивчення здобувачами дисципліни аграрного спрямування. Пропозиція була врахована і до вибіркового циклу дисциплін в ОНП 2021 н.р. включено «Аграрний менеджмент (поглиблене вивчення)». Крім того, дисципліни аграрного профілю здобувачі даної ОНП можуть обирати з освітніх компонент інших ОНП. ЗВО ступеня доктора філософії зазначили, що також беруть участь у обговоренні проєктів ОНП. Зокрема, Бачинський Р. Л., здобувач другого року навчання, підтвердив, що брав участь у обговоренні проєкту ОНП на наступний рік. Свиноус Н. І., здобувач четвертого року навчання, зауважила, що мала змогу висловити пропозиції щодо удосконалення ОНП в анкетуванні, яке проходило онлайн в гугл формі, що містила відкриті питання. Проте зауважень і пропозицій надано не було через те, що її влаштовує існуюча ОНП.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На сайті БНАУ опублікована ОНП «Менеджмент» освітньо-наукового рівня ступеня доктора філософії, затверджена на засіданні Вченої ради БНАУ 21 травня 2020 р. (<https://cutt.ly/4mJmrhJ>). ОНП містить наступну інформацію: передмова (загальні відомості про ОНП, склад проєктної групи, дані про рецензентів), профіль ОНП, мета, характеристика ОНП (цілі навчання, зміст, об'єкт, методи, методика та технології, інструменти та обладнання), орієнтація ОНП, фокус ОНП, придатність випускників до працевлаштування, викладання та оцінювання, програмні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності, програмні результати навчання, ресурсне забезпечення реалізації ОНП, академічну мобільність, перелік компонент ОНП та їх логічна послідовність, форми атестації здобувачів, структурно-логічна схема ОНП, опис системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, матриця зв'язків програмних компонент та результатів навчання. Інформацію, яку було оприлюднено на офіційному сайті закладу щодо ОНП, викладено в достатній кількості. Проте, на момент проведення акредитації на сайті відсутня інформація щодо ОНП 2017, 2018 та 2019 н.р., що підтверджено гарантом ОНП під час фокус-групи. Після закінчення роботи ЕГ в БНАУ зазначені ОНП були оприлюднені на сайті. На сайті БНАУ розміщені у вільному доступі силабуси обов'язкових і вибіркового компонент (<https://cutt.ly/mmJItuu>), що містять наступну інформацію: загальний опис дисципліни, дані про викладача, опис освітніх компонент, передумови для вивчення дисциплін, мета, очікувані результати навчання, методи навчання, структура курсу тощо. На сайті БНАУ також розміщені робочі програми до всіх освітніх компонент (<https://science.btsau.edu.ua/node/452>). Під час зустрічі зі здобувачами Бачинський Р. Л. зазначив, що інформація про робочі програми, крім сайту, містяться в Е-системі навчання (Moodle), що було підтверджено інженером Е-системи навчання Василенко О. І. під час огляду матеріально-технічної бази, що засвідчено ЕГ. Здобувач Чітчуї Арманд зауважив, що вся необхідна інформація щодо освітніх компонентів розміщена на сайті БНАУ, що підтвердили і інші здобувачі даної фокус-групи. ЕГ прийшла до висновку, що на основі наявної інформації, що розміщена в публічному доступі, здобувачі зможуть зробити обґрунтований вибір щодо вступу на дану ОНП. Крім того, ЕГ підтверджує наявність на офіційному сайті БНАУ точної та достовірної інформації про ОНП «Менеджмент» в обсязі, достатньому для забезпечення інформаційних потреб усіх учасників освітнього процесу та суспільства в цілому.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Процедури та правила, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, викладено у вільному доступі на офіційному сайті БНАУ. В достатній мірі розроблено ряд загальноуніверситетських нормативних документів, що регулюють зазначені питання і є чіткими та доступними. Обсяг інформації, необхідної для обґрунтованого вибору здобувачами ОНП, а також для розуміння загальноуніверситетських політик і правил, що оприлюднюється на сайті, є достатнім. Закладом забезпечується зворотній зв'язок із стейкхолдерами та вчасно надається проєкт ОНП з метою обговорення і внесення пропозицій.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Слабкі сторони та недоліки: Надіслані зауваження та рекомендації стейкгольдерів щодо удосконалення ОНП, а також зворотна реакція на пропозиції заінтересованих сторін з боку ЗВО не є публічними. Рекомендації: З метою інформування стейкгольдерів щодо потенційних змін у освітньому процесі доцільно оприлюднювати на сайті ЗВО уніфіковану таблицю із пропозиціями та зауваженнями після обговорення проєкту ОНП. Важливо публічно повідомляти інформацію і про зворотню реакцію проєктної/робочої групи ОНП «Менеджмент» на рекомендації зацікавлених сторін. Забезпечити вчасне розміщення на сайті БНАУ освітньо-наукових програм для здобувачів всіх років набору.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Процедури і процедури, які регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, викладено у вільному доступі та розміщено на офіційному сайті БНАУ. Всі процедури чітко та в повному обсязі визначені та закріплені в нормативних документах ЗВО. Проект ОНП вчасно оприлюднюється на сайті університету, встановлено участь роботодавців і здобувачів в розробці ОНП і наданні пропозицій щодо її удосконалення. На сайті університету є інтерактивна дошка та анкета у вигляді гугл-форми, за допомогою яких всі зацікавлені особи можуть внести свої пропозиції щодо проекту ОНП. БНАУ забезпечує оприлюднення на офіційному сайті точної та достовірної інформації про ОНП в обсязі, достатньому для прийняття зваженого рішення здобувачів обрати дану програму. Загалом за Критерієм 9 експертна група дійшла висновку щодо його загальної відповідності вимогам якості вищої освіти.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

ОНП «Менеджмент» 2020 р. аналізувалася у контексті відповідності обсягів навантаження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, а також рекомендаціям НА за чотирма блоками освітньої складової ОНП: 1) здобуття глибинних знань із спеціальності; 2) оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями; 3) набуття універсальних навичок дослідника; 4) здобуття мовних компетентностей. Зміст програми забезпечує повноцінну підготовку аспірантів за усіма блоками, незважаючи на менший за рекомендований обсяг часу для вивчення обов'язкових ОК зі спеціальності (менше 12 кредитів ЄКТС). Бо, якщо ОНП шляхом обов'язкових не може забезпечити вузькоспеціалізовану підготовку аспіранта, то це можливо через надання доступу до вибіркового ОК. Тому із урахуванням вибіркової частини програми обсяг підготовки зі спеціальності є відповідним та загалом становить понад 12 рекомендованих кредитів ЄКТС. Фокус-групи, аналіз змісту ОНП та РПНД, а також наукових тем аспірантів свідчать, що нині освітня складова ОНП «Менеджмент» у цілому забезпечує напрями досліджень здобувачів. Але варто зазначити, що це переважно відбувається не загалом за рахунок тих чи інших обов'язкових або вибіркового ОК зі спеціальності, а через окремі їх теми, які дотичні до вузьких напрямів досліджень більшості аспірантів. Більше того, кожен аспірант також має можливість обрати із інших ОНП той освітній компонент, який, наприклад, корелює із темою його дисертаційної роботи. Між тим, на думку ЕГ, перелік вибіркового ОК зі спеціальності, які безпосередньо орієнтовані на конкретні напрями досліджень здобувачів, доцільно збільшити. На зустрічі аспіранти не підтвердили порушення власних прав і повідомили, що було достатньо отриманих знань зі спеціальності. Зважаючи на місію ЗВО та теми досліджень здобувачів, ЕГ позитивно відзначає включення до ОНП ОК.07 «Концептуальні засади сталого розвитку агросфери». Крім того, варто звернути увагу і на наявність в ОНП ОК.03 «Методологія наукових досліджень в менеджменті», ВК.05 «Європейська грантова система підтримки наукових досліджень та академічних обмінів» та ВК.06 «Комерціалізація наукових досліджень та трансфер технологій», що відповідає інтересам аспірантів у контексті освітньої підготовки з методології дослідження та набуття універсальних компетентностей дослідника та інноватора. Крім того, такі можливості доповнюються і факультативними курсами: Ф1 «Академічне письмо» та Ф2 «Прикладна бібліометрія». Наукова складова ОНП містить «Педагогічний практикум», який регламентується спеціальним Положенням (<http://surl.li/urcq>). На зустрічах підтверджено, що зміст загальнонаукової, мовної та практичної складової ОНП задовольняє інтереси усіх здобувачів і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

Нині керівництво сімома аспірантами здійснюють два доктори наук, які працюють на кафедрах: фінансів, банківської справи та страхування (проф. Варченко О.М.), а також обліку та оподаткування (проф. Свиноус І.В.). При цьому аспіранти Довбуша Р.О. та Гордієнко Ю.П. протягом майже півроку не мають нового наукового керівника (проф. Даниленко А.С. пішов з життя). Як пояснили в ЗВО, причиною цього стала тривала невизначеність побажань аспірантів у призначенні нових керівників. А згідно п. 24 Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук (<http://surl.li/rsin>) науковий керівник аспіранта здійснює керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та ІНП аспіранта і відповідає перед вченою радою ЗВО за належне та своєчасне виконання обов'язків керівника. Аналіз наданих публікацій засвідчив, що напрями наукового пошуку керівників корелюють з тематикою досліджень їх аспірантів. Але по аспірантах Довбуша Р.О. та Гордієнко Ю.П. нині це встановити неможливо. Керівники мають вагомий науковий досвід та є активними дослідниками. При цьому вони оприлюднюють частину результатів досліджень у журналах, де частка національних авторів є мінімальною та

забезпечується принцип рецензування «Double-blind review». Їх статті індексуються у авторитетних міжнародних наукометричних базах Scopus та/або WoS. До того ж Варченко О.М. (<http://surl.li/zcas>) та Свиноус І.В. (<http://surl.li/zcat>) мають h-index у Scopus. Між тим цей показник має і суттєві резерви для зростання, бо рейтингових (багатоцитованих) публікацій за напрямами досліджень аспірантів поки бракує. Тому на ОНП «Менеджмент» є передумови для підвищення активності дослідницької діяльності наукових керівників. Крім того, серед академічного персоналу програми є доктори наук із дослідницьким досвідом та науковим доробком, які також могли б залучатися до керівництва аспірантами. Згідно з рекомендаціями НА (<http://surl.li/jksf>), у контексті оцінки «критичної маси» дослідників кращою практикою вважається проходження ЗВО наукової атестації відповідно до критеріїв і процедури, яку встановлює МОН України. У 2021 р. (період 2015-2019 рр.) БНАУ пройшов таку атестацію за напрямом «Суспільні науки» (<http://surl.li/qufl>). Але ЕГ зробила додатковий запит до ЗВО з метою ідентифікації потенційних рецензентів аспірантських досліджень. Аналіз наданої інформації загалом показав спроможність такого рецензування для дисертацій більшості здобувачів. Натомість, є складнощі у цьому контексті стосовно напряму наукового пошуку аспіранта 4-го року навчання Довбуша Р.О. Це зумовлено неможливістю врахування безпосередньо матеріалів конференцій для членства в раді Сокольської Т.В. та низьким рівнем кореляції тематики праць потенційних рецензентів і досліджень аспіранта. Але ЕГ брала до уваги і невизначеність остаточних вимог щодо формування разових спеціалізованих вчених рад після 31.12.2021 р.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Приміщення БНАУ оснащено сучасним обладнанням. На його базі проводяться апробації результатів досліджень здобувачів. Також у БНАУ проводиться періодичне звітування аспірантів, що було підтверджено під час зустрічі зі здобувачами (День 1, 14.00 – 15.00) та наданими звітами аспірантів. Результати досліджень публікуються у фахових виданнях, монографіях та/або впроваджуються. Університет забезпечує безкоштовну публікацію наукових статей у науковому виданні «Економіка та управління АПК» (<http://econommeneg.btsau.edu.ua/>); вільний доступ до електронних баз даних Scopus, Web of Science, Springer Link, Science Direct (<https://cutt.ly/FnVozsY>), участь у наукових заходах (<https://cutt.ly/4cnVSvD>). У БНАУ щорічно проводяться міжнародні та галузеві конференції, із залученням аспірантів (<https://cutt.ly/enJlxx3>). Крім того, під час віртуальної екскурсії експерти засвідчили, що у БНАУ є комп'ютеризовані навчальні аудиторії, доступ до наукової літератури (<https://library.btsau.edu.ua/>). В університеті проводиться конкурс внутрішньоуніверситетських грантів (<https://library.btsau.edu.ua/>), що сприяє зростанню рівня підготовки.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

БНАУ намагається забезпечити можливості для введення аспірантів у міжнародну академічну спільноту за спеціальністю. Зокрема, відділ міжнародних зв'язків заохочує аспірантів для проходження стажування за кордоном (<https://cutt.ly/ecnK5QZ>, <https://cutt.ly/LcnLwzE>). Спільно з Чеським університетом природничих наук було проведено низку онлайн-семінарів з академічного письма англійською мовою та сертифікаційний англомовний міждисциплінарний курс лекцій для молодих вчених і НПП (<https://cutt.ly/McnLoOt>). Здобувачі приймали участь у семінарах, які були спрямованих на формування мультидисциплінарних науково-дослідницьких колективів та підвищення якості наукових досліджень і публікацій їх результатів (<https://cutt.ly/9cnLz6W>). В університеті проводиться міжнародна науково-практична конференція з можливістю публікації матеріалів доповідей українською і англійською мовами (<https://cutt.ly/lnJlDDp>). Поступово розвивається співпраця з зарубіжними університетами та Європейською мережею сільського розвитку, яка сприяє опублікуванню статей у зарубіжних виданнях «Rural Areas and Development» (<https://rad.erdn.eu/>), Visegrad Journal on Bioeconomy and Sustainable Development <http://www.vua.uniag.sk/journal> та інших. У 2016-2017 аспірант Качан Д.А. рр. був учасником програми FEP USA, пройшов піврічне стажування в університеті Міссурі (США).

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Під час проведення експертизи ЕГ встановлено, що на ОНП «Менеджмент» застосовується практика залучення наукових керівників до участі у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та практично впроваджуються. Керівники здобувачів беруть участь у дослідницьких проектах, залучені до реалізації наукових тематик. Зокрема, проф. Варченко О.М. в науково-дослідних темах: «Організаційно-економічне забезпечення активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств» (0120U103842), «Економічний механізм забезпечення стійкого розвитку молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах» (0120U104867), «Удосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення стійкого розвитку агросфери», «Удосконалення маркетингової діяльності підприємств з виробництва продукції м'ясного птахівництва» (0118U003645); проф. Свиноус І. В. бере участь у науково-дослідній темі «Особливості функціонування малих форм

господарювання в агробізнесі України» (0118U003646). За запитом ЕГ гарантом ОНП надано підтверджуючу інформацію (договір про надання консультативних послуг), згідно якої Варченко О. М. є виконавцем консультативних послуг у сфері наукових досліджень для ТОВ «Вояж Стандарт». Свиноус І. В. під час бесіди зазначив, що окрім ініціативних науково-дослідних тематик, бере участь у проєкті «Форсайт АПК», де розробляє економічну стратегію розвитку сільського господарства 2030-2040 роки. У цілому ЕГ підтверджує, що у ЗВО існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та практично впроваджуються.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Під час проведення експертизи ЕГ встановлено, що БНАУ приділяє значну увагу популяризації академічної доброчесності у науковій спільноті. Під час фокус-груп зі здобувачами, академічним персоналом, керівниками аспірантів та керівництвом БНАУ підтверджено наявність чітко регламентованих процедур дотримання принципів академічної доброчесності та усвідомлення усіма учасниками освітнього процесу необхідності уникнення плагіату під час науково-дослідної роботи. Для регулювання питань академічної доброчесності в закладі розроблені і діють наступні нормативні документи: Положення про академічну доброчесність у БНАУ (<https://cutt.ly/CcnXijN>), Етичний кодекс університетської спільноти (<https://cutt.ly/KcnXjrT>), Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності у БНАУ (<https://cutt.ly/mnBaXzk>), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в БНАУ (<https://cutt.ly/FcnXhbc>). З метою популяризації принципів академічної доброчесності та формування у здобувачів знань і навичок щодо відповідності цим принципам до освітнього процесу введено факультативні курси «Академічне письмо» та «Прикладна бібліометрія». Під час зустрічі з науковими керівниками Свиноус І. В. зауважив, що науковці БНАУ приділяють велику увагу підтримці принципів академічної доброчесності. Здобувачі під час спілкування підтвердили, що в БНАУ популяризуються принципи академічної доброчесності. Здобувач Свиноус Н. І. зазначила, що всі свої роботи перевіряє через онлайн сервіси, зокрема «Advego Plagiatus», а потім науковий керівник перевіряє через систему «Unicheck». На сайті БНАУ наведений перелік безкоштовних онлайн сервісів для перевірки наукових робіт на наявність плагіату (<https://education.btsau.edu.ua/node/1>). На запит ЕГ гарантом надано звіти щодо унікальності та наявності текстових запозичень статей здобувачів Шупик С.М. та Бачинського Р.Л., а також про перевірку в системі «Unicheck» дисертаційних робіт здобувачів ступеня кандидата наук Биби В.А. та Утеченко Д.М. Представники студентського самоврядування та Ради молодих вчених підтвердили політику популяризації академічної доброчесності в БНАУ. Варченко О. М. зазначила, що при подачі дисертаційної роботи до розгляду в структурний підрозділ проводиться її перевірка на плагіат та здійснюється попередня експертиза дисертації і надається висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження здобувача. Під час проведення зустрічей з гарантом ОП, НПП та здобувачами було засвідчено, що під час реалізації ОНП проявів порушення академічної доброчесності виявлено не було. У цілому ЕГ підтверджує, що ЗВО забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів. Проте, згідно внутрішнім нормативно-правовим документам, що регулюють питання академічної доброчесності, не відображена норма, щодо виключення можливості здійснення наукового керівництва аспірантами особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

ЗВО має наукову атестацію МОН України за напрямом «Суспільні науки» (рівень «В»), що розглядається НА як один з індикаторів наявності «критичної маси» дослідників, які працюють у одному напрямку наукового пошуку. Наукові керівники мають публікації у журналах, де частка національних авторів є мінімальною та забезпечується принцип рецензування «Double-blind review». Наявність у аспірантів додаткових можливостей для навчання на факультативних курсах. Результати досліджень публікуються у фахових виданнях, монографіях та/або впроваджуються. Університет забезпечує безкоштовну публікацію наукових статей у науковому виданні «Економіка та управління АПК», вільний доступ до електронних баз даних Scopus, Web of Science, Springer Link, Science Direct, можливість брати участь у наукових заходах. Проведено низку онлайн-семінарів з академічного письма англійською мовою та сертифікатний англійськомовний міждисциплінарний курс лекцій для молодих вчених і НПП. Поступово розвивається співпраця з зарубіжними університетами та Європейською мережею сільського розвитку. В БНАУ створені необхідні умови щодо дотримання принципів академічної доброчесності, здобувачі та наукові керівники усвідомлюють необхідність уникнення плагіату під час проведення наукових досліджень.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Слабкі сторони та недоліки: Тривалий час не призначаються нові наукові керівники для двох аспірантів ОНП «Менеджмент», що ускладнює реалізацію положень п. 24 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (консультації щодо змісту і методології досліджень, контроль виконання індивідуального плану наукової роботи та відповідальність перед вченою радою ЗВО). Практично відсутня практика

стажування аспірантів за кордоном впродовж навчання на ОП, недостатньо поінформовані про можливості та перспективи міжнародної мобільності. Згідно нормативних документів, що регулюють питання академічної доброчесності в БНАУ, порушення зазначених принципів не тягне за собою позбавлення права наукового керівництва аспірантами. Рекомендації: З метою якісного виконання дослідницької складової ОНП «Менеджмент», забезпечити наявність поточного наукового керівництва для усіх аспірантів. Проводити постійну роз'яснювальну роботу щодо можливостей стажування аспірантів за кордоном впродовж навчання на ОНП, а також перспектив міжнародної мобільності. Доповнити санкції за порушення академічної доброчесності у вигляді позбавлення права наукового керівництва аспірантами на певний термін. Для наукових керівників актуальним є збільшення рейтингових (багатоцитованих) публікацій у авторитетних наукометричних базах, у тому числі за напрямками досліджень своїх аспірантів. Доцільно підвищити спроможність ЗВО до створення разових спеціалізованих вчених рад з метою задоволення інтересів усіх аспірантів щодо повноцінної дослідницької підготовки на програмі.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Зміст ОНП «Менеджмент» загалом відповідає науковим інтересам аспірантів і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у ЗВО за спеціальністю. Наукова діяльність аспірантів корелює із напрямками досліджень наукових керівників. БНАУ має гарні матеріально-технічні можливості для виконання наукових досліджень. Здобувачі вищої освіти забезпечуються доступом до лабораторного та іншого обладнання, матеріалів, Інтернету, наукової літератури, електронних журналів і спеціалізованих баз даних. БНАУ популяризує політику академічної доброчесності серед наукової спільноти. Усі зазначені недоліки не є суттєвими, бо жоден з них не позначився на набутті компетентностей здобувачами вищої освіти та критично не ускладнює процес якісного отримання освітньо-наукових послуг. Це свідчить про те, що ОНП «Менеджмент» та освітня і наукова діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 10.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	В
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	В
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	В
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	В
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	В
Критерій 6. Людські ресурси	В
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	В

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Величко Олександр Петрович

Члени експертної групи

Строкович Ганна Віталіївна

Лопушинська Олена В`ячеславівна